

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΩΝ ΝΕΡΩΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ελένη Τρύφων και Εύα Παπαστεργιάδου

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1995

Το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων (ΕΚΒΥ) ιδρύθηκε το 1991 ύστερα από πρόταση του ΥΠΕΧΩΔΕ προς την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με βάση το συμβόλαιο αριθμός B91/91/SIN/8192 μεταξύ της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Γεν. Διεύθυνση XI) και του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

The Greek Biotope/Wetland Centre has been established in 1991, following a proposal to CEC by the Greek Ministry of Environment, Physical Planning and Public Works, under CEC Contract Number B91/91/SIN/8192 between the Commission of European Communities (DG XI) and the Goulandris Natural History Museum.

Η πλήρης αναφορά στην εργασία αυτή έχει ως εξής:

Τρύφων, Ελένη και Εύα Παπαστεργιάδου. 1995. Επισκόπηση της έρευνας για την ποιότητα των επιφανειακών νερών της Ελλάδας. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). 48 σελ.

This document may be cited as follows:

Tryfon, Eleni and Eva Papastergiadou. 1995. Review of water quality research on the surface waters of Greece. Greek Biotope/Wetland Centre. 48 p.

REVIEW OF WATER QUALITY RESEARCH ON THE SURFACE WATERS OF GREECE

Eleni Tryfon and Eva Papastergiadou

ABSTRACT

This project aimed to collect and record the references concerning the quality of surface waters of Greece according to the standards of the EC Directive 222/06 (in preparation) and the names of all relevant scientists. The information will become available to all the interested Public Services and individuals

The lists include the names and addresses of 184 scientists dealing with water quality research in surface waters of Greece and 281 relevant references. From the evaluation of the collected material, it is apparent that the water quality research in Greece is undertaken mostly by the Aristotle University of Thessaloniki (that hosts 33.6% of the scientists), the University of Athens (16.8%) and the National Centre for Marine Research (16.3%). Almost half (48.2%) of the scientific works were carried out between 1981 and 1990 and 45.4% between 1990 and 1995.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΩΝ ΝΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ελένη Τρύφων και Εύα Παπαστεργιάδου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία στοχεύει στη συλλογή και καταχώρηση της βιβλιογραφίας που αναφέρεται στην ποιότητα των επιφανειακών νερών της Ελλάδας με βάση τα κριτήρια που ορίζονται από το σχέδιο της οδηγίας 94/C 222/06 ώστε οι πληροφορίες να είναι εύκολα προσιτές σε όλες τις ενδιαφερόμενες υπηρεσίες και τα φυσικά πρόσωπα και η κατάρτιση καταλόγου των σχετικών ερευνητών.

Οι κατάλογοι που καταρτίστηκαν περιλαμβάνουν 281 βιβλιογραφικές πηγές που αναφέρονται στην ποιότητα των επιφανειακών νερών της Ελλάδας και, αντίστοιχα, ονόματα και διευθύνσεις 184 επιστημόνων που ασχολούνται ερευνητικά με το αντικείμενο αυτό. Από την εκτίμηση του δημοσιευμένου έργου που συλλέχθηκε φαίνεται πως τα ιδρύματα που απασχολούν το μεγαλύτερο αριθμό των ερευνητών είναι το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (33,6%), το Πανεπιστήμιο Αθηνών (16,8%) και το Εθνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών (16,3%). Το 48,2% των αναφορών που συλλέχθηκαν εκπονήθηκε στη δεκαετία 1981-1990, ενώ αντίστοιχο ποσοστό (45,4%) εκπονήθηκε μόλις στην τελευταία πενταετία.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το νερό είναι ένας από τους σπουδαιότερους φυσικούς πόρους του πλανήτη μας, ο οποίος, λόγω της ασύνητης γεωργικής, βιομηχανικής και αστικής ανάπτυξης, απειλείται με υποβάθμιση. Καθώς αποτελεί απαραίτητη πρώτη ύλη για τη βιομηχανία και φυσικό αποδέκτη γεωργικών, οικιστικών και άλλων υγρών και στερεών αποβλήτων, περιορισμένου μεγέθους ρύπανση θεωρείται αναπόφευκτη. Η διαφύλαξη όμως της ποιότητας του αγαθού αυτού, του τόσο απαραίτητου για την επιβίωση του ανθρώπου, πρέπει να είναι πρωταρχικός σκοπός, τόσο εθνικός όσο και διακρατικός.

Για την αποτελεσματικότερη προστασία των υδάτων, η ΧΙη Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας συνέταξε σχέδιο της οδηγίας 94/C 222/06, με σκοπό την υιοθέτηση μέτρων για την καταπολέμηση της ρύπανσης των επιφανειακών νερών. Το σχέδιο της οδηγίας αυτής ορίζει ότι ο όρος "οικολογική ποιότητα του νερού" αναφέρεται στη δομή και λειτουργία μιας βιοκοινότητας λαμβάνοντας υπόψη φυσιογραφικούς, γεωγραφικούς και κλιματικούς παράγοντες όπως επίσης τα φυσικά και χημικά γνωρίσματα μιας υδατοσυλλογής συμπεριλαμβανομένων αυτών που προκύπτουν από ανθρώπινες δραστηριότητες. Στο παράρτημα I της οδηγίας ορίζεται ότι η οικολογική ποιότητα των υδάτινων συστημάτων καθορίζεται με βάση τις συγκεντρώσεις του διαλυμένου οξυγόνου, τις συγκεντρώσεις τοξικών ή άλλων επιβλαβών ουσιών στο νερό, το ίζημα και τους οργανισμούς, τις ασθένειες στα φυτά και στα ζώα που προκύπτουν από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, την ποικιλότητα των ασπονδύλων, των σπονδυλοζώων (με ιδιαίτερη μνεία στα ψάρια) και των υδροβίων φυτών και την ύπαρξη βιοδεικτών που συνδέονται με μη διαταραγμένα οικοσυστήματα, την έκταση της φυτικής κάλυψης εξαιτίας των αυξημένων συγκεντρώσεων των θρεπτικών αλάτων, τη δομή και ποιότητα του ιζήματος και την ικανότητά του να λειτουργήσει ως υπόστρωμα των βιοκοινωνιών και, τέλος, τις βιοκοινωνίες και την αισθητική των παρόχθιων και παράκτιων ζωνών.

Η προώθηση της οδηγίας αυτής διακόπηκε, όμως, πρόσφατα και στη θέση της πρόκειται να συνταχθεί άλλη "οδηγία - πλαίσιο" η οποία θα περιλαμβάνει εκτός από αυτήν τις υπάρχουσες οδηγίες 80/778 και 75/440 για την ποιότητα του πόσιμου νερού και τις οδηγίες 78/659 και 79/923 για τα ύδατα που είναι κατάλληλα για την ιχθυοτροφία.

Το ΕΚΒΥ προσπαθώντας να μειώσει τα προβλήματα που πιθανόν να προκύψουν κατά τη μελλοντική εφαρμογή της οδηγίας στη χώρα μας, έκρινε ότι ως πρώτο βήμα έπρεπε να αρχίσει να συγκεντρώνει σε ταχύρρυθμη διαδικασία

όσον το δυνατό περισσότερες πληροφορίες που επέτρεπαν ο χρόνος και οι πιστώσεις του και να τις θέσει υπόψιν των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών αλλά και όλων όσων ασχολούνται με το θέμα.

Πρώτος σκοπός του έργου αυτού ήταν να συλλεχθεί και να καταχωρηθεί η σχετική βιβλιογραφία σε πρόγραμμα βάσης δεδομένων ώστε οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται να είναι εύκολα προσιτές σε όλες τις ενδιαφερόμενες υπηρεσίες και τα φυσικά πρόσωπα. Δεύτερος σκοπός ήταν να καταρτισθεί κατάλογος των ερευνητών που ασχολούνται με την ποιότητα των επιφανειακών νερών.

Ο προβληματισμός και προκαταρκτικά αποτελέσματα της παρούσας εργασίας παρουσιάσθηκαν στο 5ο Διεθνές Συνέδριο για τη Διαχείριση της Ποιότητας του Νερού στη Στοκχόλμη από 13-18/8/1995 με θέμα Water Quality Management: A Heading for a New Epoch.

Οι ειδικές ωφέλειες που αναμένεται να προκύψουν από το έργο είναι η διευκόλυνση των δημόσιων υπηρεσιών, η ενημέρωση των ερευνητών για την πρόοδο των συναδέλφων τους και η αναγνώριση των κενών της γνώσης ώστε να τεθούν προτεραιότητες για περαιτέρω έρευνα η οποία θα εξυπηρετεί τις εθνικές ανάγκες. Επιπρόσθετη ωφέλεια είναι η δυνατότητα επεξεργασίας των δεδομένων ώστε να εξαχθούν γενικότερα συμπεράσματα για την ποιότητα των ελληνικών επιφανειακών υδάτων ανά κατηγορία υδροτόπων, ανά γεωγραφική περιοχή κ.λπ. Το ΕΚΒΥ έχει ήδη αρχίσει μια σχετική προσπάθεια η οποία όμως θα ολοκληρωθεί όταν εξευρεθούν πρόσθετα κονδύλια.

Η εργασία αυτή αποστέλλεται σε όλα τα οικεία ιδρύματα στα οποία εργάζονται επιστήμονες με την ποιότητα των επιφανειακών νερών της Ελλάδας με τη θερμή παράκληση να αποστείλουν στο ΕΚΒΥ αντίγραφα εργασιών που παραλείφθηκαν, ονόματα άλλων ερευνητών και υποδείξεις για συνέχεια της προσπάθειας. Οι συγγραφείς εκφράζουν την ευγνωμοσύνη τους σε όλους τους επιστήμονες για την αποστολή πληροφοριών και στους κ. Β. Κεραμίδα, Α. Καμαριανό και Σ. Τσιούρη για τις συμβουλές και υποδείξεις τους.

2. ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για την εκτέλεση του παρόντος έργου αποφασίστηκε η συλλογή βιβλιογραφικών πηγών από επιστήμονες που ασχολούνται ερευνητικά με την ποιότητα των επιφανειακών νερών όπως αυτή ορίζεται από το προσχέδιο της οδηγίας 94/C 222/06. Κατά τη συλλογή των δημοσιεύσεων δόθηκε περισσότερη βαρύτητα στη συλλογή επιστημονικών εργασιών που έχουν δημοσιευθεί σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά και κατά δεύτερο λόγο στη συλλογή εκθέσεων ερευνητικών έργων και εκδόσεων υπηρεσιών ή ιδρυμάτων. Αυτό συμβαίνει όχι διότι οι τελευταίες πηγές είναι μικρότερης αξιοπιστίας αλλά διότι θα απαιτούνταν υπέρμετρος χρόνος για να συλλεγούν οι αδημοσίευτες πληροφορίες μια που είναι διασκορπισμένες σε πάμπολλα αρχεία δημοσίων υπηρεσιών σε όλη την Ελλάδα.

Για την συλλογή του δημοσιευμένου υλικού και την κατάρτιση των καταλόγων έγινε αρχικά προσπάθεια να προσεγγιστούν άτομα που ήταν γνωστό ότι ασχολούνται με το αντίστοιχο αντικείμενο. Η προσέγγιση έγινε με προσωπική ή τηλεφωνική επικοινωνία ή με την αποστολή επιστολών και τηλεαντιγράφων. Στη συνέχεια, και με βάση τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν αλλά και από τις επιστημονικές επετηρίδες διάφορων πανεπιστημιακών τμημάτων, προσεγγίστηκε ένας ευρύτερος αριθμός επιστημόνων.

Η βιβλιογραφικές πηγές συγκεντρώθηκαν με επισκέψεις σε βιβλιοθήκες, με προσωπικές συναντήσεις με τους συγγραφείς οι οποίοι προσέφεραν ή edάνειζαν το δημοσιευμένο τους έργο, ή μέσω ταχυδρομείου έπειτα από την ευγενική αποστολή τους από τους κατόχους.

Οι βιβλιογραφικές πηγές, τα ονόματα και οι διευθύνσεις των συγγραφέων όπως αναφέρονταν στις πηγές αυτές καταγράφηκαν σε πρόγραμμα βάσης δεδομένων Access for Windows. Από τις δημόσιες υπηρεσίες καταγράφηκαν μόνον άτομα που ασχολήθηκαν ερευνητικά με τα επιφανειακά νερά της Ελλάδας και το σχετικό δημοσιευμένο τους έργο και όχι αυτοί που ασχολούνται με αναλύσεις ρουτίνας. Οι τελευταίοι προσφέρουν σπουδαίο έργο, η πείρα τους είναι πολυτιμότερη και αξίζει να περιληφθούν στο μέλλον σε ειδικό κατάλογο.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στα πλαίσια του παρόντος έργου καταρτίστηκε κατάλογος 184 ατόμων που ασχολούνται ερευνητικά με την ποιότητα των επιφανειακών νερών της Ελλάδας, ο οποίος αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από τους συγγραφείς των πηγών που συλλέχθηκαν και αναφέρει ως τόπο εργασίας τους αυτόν που ήταν δηλωμένος στις δημοσιεύσεις αυτές. Οι περισσότεροι από τους επιστήμονες του καταλόγου των οποίων η ειδικότητα εξακριβώθηκε είναι βιολόγοι (33,1%) και χημικοί (27,1%), ακολουθούμενοι από γεωπόνους (6,5%), κτηνιάτρους (5,9%), και χημικούς μηχανικούς (5,4%) (Πίν. 1).

Πίν. 1. Ειδικότητες των επιστημόνων που ασχολούνται με την ποιότητα των επιφανειακών νερών, οι οποίοι καταγράφηκαν κατά τη διάρκεια του παρόντος έργου.

Ειδικότητες	Αρ. ερευνητών	(%)
Βιολόγοι	61	33,1
Γεωλόγοι	4	2,2
Γεωπόνοι	12	6,5
Ιατροί	2	1,0
Κτηνίατροι	11	5,9
Πολ. Μηχανικοί	1	0,5
Φυσικοί	2	1,0
Χημ. Μηχανικοί	10	5,4
Χημικοί	50	27,1
Άγνωστες ειδικότητες	31	16,8

Καταγράφηκαν, επίσης, με βάση τις βιβλιογραφικές πηγές που συλλέχθηκαν, 21 συνολικά πανεπιστήμια και άλλες υπηρεσίες, ιδρύματα ή ιδιωτικοί οργανισμοί που στεγάζουν τους παραπάνω επιστήμονες (Πίν. 2). Μια πρώτη εκτίμηση δείχνει ότι το 33,6% των ατόμων αυτών εργάζονται ή συνεργάζονται με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το 19,5% με το Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και το 16,3% με το Εθνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών. Τα περιφερειακά πανεπιστήμια, ως σύνολο, στεγάζουν το 11,9% του συνόλου των επιστημόνων αυτών ενώ οι δημόσιες υπηρεσίες μόλις το 5,3% (Πίν. 2).

Πίν. 2. Ιδρύματα και υπηρεσίες που ασχολούνται με την ποιότητα των επιφανειακών νερών, οι οποίες καταγράφηκαν κατά τη διάρκεια του παρόντος έργου.

Ίδρυμα ή υπηρεσία	Αρ. ερευνητών	(%)
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο	62	33,6
Γεν. Χημείο Κράτους	4	2,2
Γραφείο FAO	1	0,5
ΔΕΥΑΛ	3	1,6
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο	4	2,2
Δημόκριτος	15	8,1
ΕΘΙΑΓΕ	5	2,7
ΕΚΒΥ	3	1,6
ΕΚΘΕ	30	16,3
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	5	2,7
Ευρωπ. Ινστιτ. Περιβάλλοντος	1	0,5
Ιδιώτες	4	2,2
Νομαρχία Φλώρινας	1	0,5
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	5	2,7
Πανεπιστήμιο Αθηνών	31	16,8
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	7	3,8
Πανεπιστήμιο Κρήτης	1	0,5
Πανεπιστήμιο Πατρών	5	2,7
ΥΠΕΧΩΔΕ	2	1,0

Συλλέχθηκαν συνολικά 281 βιβλιογραφικές πηγές. Από αυτές, στις 179 γίνεται προσπάθεια να εκτιμηθεί η ποιότητα νερού συγκεκριμένων υδατοσυλλογών της Ελλάδας (παράκτιοι ή εσωτερικοί υγρότοποι) με βάση αναλύσεις φυσικοχημικών ή βιολογικών παραμέτρων ή συνδυασμού τους. Στις δημοσιεύσεις αυτές διατυπώνονται συμπεράσματα όσον αφορά την ποιότητα του νερού που εξετάζεται. Σε πολλές, μάλιστα, επιχειρείται και η κατηγοριοποίηση των υγροτόπων όσον αφορά την τροφική κατάσταση ή τον βαθμό ρύπανσής τους.

Σε 102 δημοσιεύσεις παρουσιάζονται απλώς αποτελέσματα φυσικοχημικών ή βιολογικών αναλύσεων χωρίς όμως να εξάγονται συμπεράσματα όσον αφορά την ποιότητα του νερού στους υγροτόπους που εξετάζονται ή να επιχειρείται συγκρισή τους με άλλους. Αρκετές από αυτές παρουσιάζουν δεδομένα που συνδέονται ευρύτερα με το αντικείμενο της ποιότητας του νερού (π.χ. δεδομένα υδρόβιας

χλωρίδας και πανίδας, μεθόδου εκτίμησης της τροφικής κατάστασης υδατοσυλλογών κ.λπ.). Η παράθεση των πηγών αυτών στον κατάλογο παρουσιάζει σε ορισμένες περιπτώσεις ελλείψεις που οφείλονται σε απώλεια πληροφοριών (π.χ. αριθμός σελίδων, τίτλος συνεδρίου κ.λπ.) κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής τους.

Από τις 179 αναφορές στις οποίες επιχειρείται άμεσα η εκτίμηση της ποιότητας συγκεκριμένων υδατοσυλλογών, 136 είναι επιστημονικές εργασίες σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά και περιλήψεις σε πρακτικά συνεδρίων, 30 είναι εκθέσεις ερευνητικών έργων και εκδόσεις ερευνητικών ιδρυμάτων και οργανισμών και 13 είναι πτυχιακές και μεταπτυχιακές εργασίες (Πίν. 3). Από αυτές τις δημοσιεύσεις 90 (50,2%) βασίζονται μόνον σε αναλύσεις φυσικών και χημικών παραμέτρων, 22 (12,2%) σε αμιγώς βιολογικά δεδομένα ενώ 67 (37,4%) συνδυάζουν τη βιολογική έρευνα με τις χημικές αναλύσεις. Από τις δημοσιεύσεις που περιλαμβάνουν χημικές αναλύσεις, 138 ασχολούνται μόνον με την ποιότητα του νερού, 24 περιέχουν εκτιμήσεις και για την ποιότητα του ιζήματος ενώ μόλις 17 ασχολούνται με την ποιότητα του ιζήματος αποκλειστικά (Πίν. 3).

Πίν. 3. Είδος δημοσιεύσεων που αναφέρονται στους καταλόγους της παρούσας μελέτης και αντικείμενο της έρευνάς τους.

Είδος δημοσιεύσεων	Αριθμ.	Αντικείμενο έρευνας					
		Παράμετροι			Υλικό		
		φυσικές, χημικές	βιολογικές	φυσικές, χημικές, βιολογ.	νερό	νερό + ιζήμα	ιζήμα
Εργασίες και περιλήψεις συνεδρίων	136	79	17	40	103	17	16
Πτυχιακές/Μεταπτυχιακές διατριβές	13	1	4	8	12	1	0
Εκθέσεις ερευνητικών έργων και εκδόσεις οργανισμών	60	10	1	19	23	6	1
Σύνολο	179	90	22	67	138	24	17

Η έρευνα για την ποιότητα των επιφανειακών νερών στην Ελλάδα, όπως φαίνεται από τα στοιχεία της παρούσας μελέτης, παρουσιάζει αύξηση αναλογικά με το χρόνο. Δημοσιεύσεις στις οποίες επιχειρείται άμεσα η εκτίμηση της ποιότητας συγκεκριμένων υδατοσυλλογών που χρονολογούνται πριν από το 1970 απουσιάζουν εντελώς, δημοσιεύσεις που εκδόθηκαν κατά το διάστημα 1971-1980 αριθμούν τις 11 (6,2% του συνόλου), δημοσιεύσεις που εκδόθηκαν κατά το 1981-

1990 τις 85 (48,2%) και δημοσιεύσεις που εκδόθηκαν κατά το 1991-1995 τις 80 (45,4%).

Ο αριθμός των δημοσιεύσεων που χαρακτηρίζουν την ποιότητα των νερών σε διάφορους τύπους υδροτόπων ανά χρονική περίοδο παρουσιάζεται στον πίνακα 4. Καθώς πολλές από αυτές τις δημοσιεύσεις αναφέρονται σε περισσότερους του ενός τύπους υδροτόπων (παράκτιες περιοχές, λίμνες, ποταμούς κ.λπ.), ο συνολικός αριθμός των δημοσιεύσεων εμφανίζεται αυξημένος σε σχέση με τον πραγματικό αριθμό βιβλιογραφικών αναφορών που συλλέχθηκαν ανά χρονική περίοδο (Πίν. 4). Μια πρώτη εκτίμηση των αποτελεσμάτων αυτών δείχνει ότι τα τελευταία έτη η έρευνα όσον αφορά τις παράκτιες περιοχές και τις λίμνες παραμένει περίπου σταθερή ενώ αυξάνει το ενδιαφέρον των ερευνητών για τους ποταμούς και τις πηγές.

Πίν. 4. Αριθμός δημοσιεύσεων που αναφέρεται στους καταλόγους της παρούσας εργασίας ανά χρονική περίοδο και ανά τύπο οικοσυστήματος.

Χρονική περίοδος	Παράκτιες περιοχές- Λιμνοθάλασσες	Λίμνες- Τεχν. Λίμνες - Έλη	Ποταμοί - Πηγές
1971 - 1980	8	2	1
1981 - 1990	50	25	14
1991 - 1995	54	24	28
Σύνολο	112	51	43

Σύμφωνα με την Απογραφή των Ελληνικών Υδροτόπων ως Φυσικών Πόρων του ΕΚΒΥ (Ζαλίδης και Μαντζαβέλας 1994) η Ελλάδα έχει 56 λίμνες, 25 τεχνητές λίμνες, 75 έλη, 91 ποταμούς, 17 πηγές και 60 λιμνοθάλασσες. Συλλέχθηκαν δημοσιεύσεις που χαρακτηρίζουν την ποιότητα των νερών 17 λιμνών της Ελλάδας (30,3% του συνόλου), 7 τεχνητών λιμνών (28,0%), 1 έλους (1,3%), 21 ποταμών (23,0%), 1 πηγής (5,8%) και 5 λιμνοθαλασσών (8,3%). Επίσης συλλέχθηκαν δημοσιεύσεις για 16 παράκτιες περιοχές.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι από τις λίμνες και τους ταμιευτήρες της Ελλάδας, περισσότερο μελετημένη εμφανίζεται η Λίμνη Βεγορίτιδα (συλλέχθηκαν 11 δημοσιεύσεις που αναφέρονται σε αυτήν) ακολουθούμενη από την Κορώνεια (9 δημοσιεύσεις) και τις λίμνες Βιστωνίδα (7 δημοσιεύσεις) και Μικρή Πρέσπα (6 δημοσιεύσεις). Άς σημειωθεί ότι το κριτήριο του πιο μελετημένου υδροτόπου βασίζεται στον αριθμό δημοσιεύσεων που συλλέχθηκαν και όχι στην πληρότητά

τους όπως θα ήταν το ιδανικό. Από τους ποταμούς, οι περισσότερες δημοσιεύσεις αφορούν τον Ποταμό Αξιό (13) και ακολουθούν ο Αλιάκμων (7 δημοσιεύσεις) και ο Λουδίας (5 δημοσιεύσεις) ενώ από τις παράκτιες περιοχές περισσότερο μελετημένοι εμφανίζονται ο κόλπος Σαρωνικός και Θερμαϊκός με 24 δημοσιεύσεις ο καθένας ακολουθούμενοι από τον Ευβοϊκό Κόλπο (10 δημοσιεύσεις) και τον Αμβρακικό Κόλπο (8 δημοσιεύσεις).

Όσον αφορά την τροφική κατάσταση των εσωτερικών και των παράκτιων υδάτων της χώρας, επικρατούν σε πολλές περιπτώσεις διαφορετικές ή και αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις. Η ποικιλία χαρακτηρισμών οφείλεται στον διαφορετικό τρόπο προσέγγισης που ακολουθήθηκε από πολλούς ερευνητές -καθώς η τροφική κατάσταση μιας υδατοσυλλογής μπορεί να εκτιμηθεί από διάφορες φυσικές, χημικές ή βιολογικές παραμέτρους- στη χρονική περίοδο και διάρκεια της ερευνητικής δραστηριότητας και στη διαφορετική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Η ανάγκη καθορισμού συγκεκριμένων κριτηρίων και σταθερών προτύπων αξιολόγησης των παραμέτρων εκτίμησης της τροφικής κατάστασης, προκύπτει από τη μελέτη αυτή ότι είναι ιδιαίτερα έντονη. Χαρακτηρισμός όσον αφορά την τροφική κατάσταση απουσιάζει εντελώς από ορισμένες περιοχές, πιθανόν λόγω έλλειψης στοιχείων ή ιδιαίτερης δυσκολίας στην εξαγωγή συμπερασμάτων. Γενικά, από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν προκύπτει ότι οι περισσότερες φυσικές και τεχνητές λίμνες της Ελλάδας χαρακτηρίζονται ως εύτροφες ενώ οι μεσότροφες και oligότροφες είναι πολύ λιγότερες.

Όσον αφορά την επιβάρυνση των ποταμών από οργανικές και ανόργανες ουσίες, τα στοιχεία που συλλέχθηκαν υποδηλώνουν σε γενικές γραμμές ότι δεν εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονη.

Οι πηγές που αφορούν τις συγκεντρώσεις των μετάλλων είναι λιγότερες σε αριθμό από αυτές που εκτιμούν την ποιότητα των νερών με βάση τις υπόλοιπες φυσικές και χημικές παραμέτρους. Συλλέχθηκαν συνολικά δημοσιεύσεις για 7 φυσικές και τεχνητές λίμνες από τις οποίες 1 θεωρείται ότι δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερο πρόβλημα (Δοϊράνη), 4 εμφανίζουν ελαφρή επιβάρυνση με μέταλλα (Βεγορίτιδα, Μικρή Πρέσπα, Παμβώτιδα, Καλοδίκη) και 2 εμφανίζονται περισσότερο επιβαρυνμένες (Βιστωνίδα, Κορώνεια). Όσον αφορά την κατάσταση των ποταμών, συλλέχθηκαν αναφορές για 12, από τους οποίους οι 4 δεν θεωρούνται σε γενικές γραμμές επιβαρυνμένοι (Νέστος, Αλιάκμονας, Ληθαίος, Καλαμάς) ενώ οι 8 θεωρούνται περισσότερο επιβαρυνμένοι (Έβρος, Στρυμόνας, Αξιός, Λουδίας, Πηνειός, Αχελώος, Αχέροντας, Λούρος). Από τις 13 λιμνοθάλασσες και παράκτιες περιοχές για τις οποίες συγκεντρώθηκαν στοιχεία, περισσότερο ρυπασμένοι εμφανίζονται οι κόλποι Θερμαϊκός, Παγασητικός και

Σαρωνικός, λιγότερο ρυπασμένοι η λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου, οι παράκτιες περιοχές της Μυτιλήνης και της Ξάνθης, ο Ευβοϊκός Κόλπος, ο Πατραϊκός Κόλπος και ο Κόλπος του Κισσάμου ενώ ο Αμβρακικός Κόλπος και οι παράκτιες περιοχές της Καβάλας, της Πύλου και της Μήλου εμφανίζονται ως μη ρυπασμένες.

Όσον αφορά τις συγκεντρώσεις των συνθετικών οργανικών ενώσεων (γεωργικά φάρμακα, πολυκυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες κ.λπ.), φαίνεται ότι με εξαίρεση την περιοχή της Ελευσίνας στον Σαρωνικό Κόλπο, στις λίμνες, στους ταμιευτήρες και στις παράκτιες περιοχές της Ελλάδας δεν αντιμετωπίζεται ιδιαίτερο πρόβλημα ρύπανσης. Οι περισσότεροι από τους 5 ποταμούς όμως, στον οποίων τα νερά έγιναν αναλύσεις για τις ουσίες αυτές, εμφανίστηκαν σχετικά επιβαρυνμένοι.

Οι δημοσιεύσεις που περιέχουν εκτιμήσεις της ποιότητας των επιφανειακών νερών με βάση τη βιοποικιλότητα και τους βιοδείκτες, είναι πολύ λίγες και αφορούν ελάχιστες υδροτοπικές περιοχές (9 λίμνες, 8 ποταμούς, 8 παράκτιες περιοχές). Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, ότι στις λίμνες Βιστωνίδα, Κορώνεια, Βόλβη και Καστοριά παρατηρήθηκαν τοξικές ακμές κυανοφυκών, με τοξικότητα αντίστοιχη με αυτή που ανιχνεύθηκε σε λίμνες όπου παρατηρήθηκαν δηλητηριάσεις εξημερωμένων και άγριων ζώων.

Οι ανωτέρω γενικά εκτιμήσεις πρέπει να ιδωθούν με αρκετές επιφυλάξεις για τους ακόλουθους λόγους: (α) είναι παρακινδυνευμένο να γενικεύσει κανείς για τη σοβαρότητα της ρύπανσης ενός μεγάλου κόλπου ή μιας επιμήκου ακτής με βάση δειγματοληψίες που έγιναν σε ένα - δύο σημεία του. Για παράδειγμα ο Σαρωνικός και ο Θερμαϊκός είναι άκρως ρυπασμένοι στην Ελευσίνα και στο λιμάνι, αντίστοιχα, και πολύ λιγότερο προς τα ανοιχτά. (β) δεν υπάρχει συνολικό κριτήριο ρύπανσης (γ) η ποιότητα νερού διαφέρει ανάλογα με τον σκοπό για τον οποίο χρησιμοποιείται το νερό.

4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αναφέρονται οι δημοσιεύσεις εκείνες στις οποίες γίνεται προσπάθεια να εκτιμηθεί η ποιότητα νερού συγκεκριμένων υδατοσυλλογών της Ελλάδας (παράκτιοι ή εσωτερικοί υγρότοποι) με βάση αναλύσεις φυσικοχημικών ή βιολογικών παραμέτρων ή και των δύο ταυτοχρόνως, διατυπώνονται συμπεράσματα όσον αφορά την ποιότητα του νερού που εξετάζεται και σε πολλές περιπτώσεις επιχειρείται η κατηγοριοποίηση των υγροτόπων όσον αφορά την τροφική κατάσταση ή το βαθμό ρύπανσής τους.

- Albanis, T. 1991. Runoff losses of EPTC, molinate, simazine, diuron, propanil and metolachlor in Thermaikos Gulf, N. Greece. *Chemosphere* 22: 645-653.
- Albanis, T. 1992. Herbicide losses in runoff from the agricultural area of Thessaloniki in Thermaikos Gulf, N. Greece. *The Science of the Total Environment* 114: 59-71.
- Albanis, T. 1993. Pesticide residues and their accumulation in wildlife of wetlands in Thermaikos and Amvrakikos gulfs (Greece). Report. WWF and Department of Chemistry University of Ioannina. 65 p.
- Albanis, T., P. Pomonis, and A. Sdoukos. 1986. Organophosphorous and carbamates pesticide residues in the aquatic system of Ioannina basin and Kalamas River (Greece). *Chemosphere* 15: 1023-1034.
- Albanis, T., T. Danis, and Maria Kourgia. 1994. Transportation of pesticides in estuaries of the Axios, Loudias and Aliakmon rivers (Thermaikos Gulf), Greece. *The Science of the Total Environment* 156: 11-22.
- Anagnostidis, K. and Athena Economou-Amilli. 1980. Limnological studies on Lake Pamvotis (Ioannina), Greece. *Archiv fuer Hydrobiologie* 89: 313-342.
- Anagnostopoulou, Maria. 1992. The relationship between the macroinvertebrate community and water quality, and the applicability of biotic indices in the River Almopeos system (Greece). M.Sc. dissertation. Department of Environmental Biology University of Manchester. 120 p.
- Αναγνώστου, Χ. και Ε. Παπαθανασίου (επιστ. υπεύθ.). 1994. Μελέτη εντοπισμού ρύπανσης του Μαλιακού κόλπου σε συνδυασμό με τις ιχθυοπαραγωγικές και αλιευτικές δυνατότητες ανάπτυξής του. ΕΚΘΕ. 150 σελ.

- Angelidis, M. 1994. The impact of urban effluents on the coastal marine environment of Mediterranean Sea. p. 179-188: Int. Symposium on Pollution of the Mediterranean Sea, 2-4 November 1994. Nicosia, Cyprus.
- Angelidis, M., A. Grimanis, D. Zafeiropoulos, and M. Vassilaki-Grimani. 1980. Trace elements in sediments of Evoikos Gulf, Greece. *Journees D' Etudes Sur Les Pollutions Marine* 5: 413-418.
- Angelidis, M., and A. Grimanis. 1987. Arsenic geochemistry in sediments near the Athens sewage outfall. *Marine Pollution Bulletin* 18: 297-298.
- Angelidis, M., Maria Aloupi, M. Kambanos, and D. Meletis. 1994. Heavy metals in sediments of the Evros Delta Wetland. p. 275-277: Environmental contamination. 6th International Conference October 1994. Delphi, Greece.
- Angelidis, M. and A. Athanasiadis. 1995. Pollution mechanisms in a Ramsar wetland: Delta of the river Evros, Greece. *Aquatic Sciences* 57: 161-171.
- Angelidis, M., P. Markantonatos, and N. Bacalis. 1995. Impact of human activities on the quality of river water: The case of Evrotas river catchment basin, Greece. *Environmental Monitoring and Assessment* 35: 137-153.
- Αντωνόπουλος, Β. 1982. Ποιοτική κατάσταση του ποταμού Αξιού. Δελτίο Ελληνικής Επιτροπής Αρδεύσεων και Αποστραγγίσεων τεύχος 1-2: 37-44.
- Αντωνόπουλος, Β., Γ. Τσικριτής και Γ. Διαμαντίδης. 1984. Επίδραση των οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων στην ποιότητα του νερού του μικρού ποταμού της Πτολεμαΐδας στη Βορ. Ελλάδα. Γεωτεχνικά τεύχος 5: 131-141.
- Αντωνόπουλος, Β. και Δ. Παπαμιχαήλ. 1990. Στοχαστική ανάλυση των ποιοτικών παραμέτρων του ποταμού της Πτολεμαΐδας (Ρέμα Σουλού). Σελ. 194-205: Χημικά Τοξικά στο Περιβάλλον, Σεπτ. 1990. Μόλυβος.
- Αντωνόπουλος, Β. και Σ. Τσιούρης. 1991. Σχέσεις παροχής και ποιοτικών παραμέτρων του νερού στον ποταμό Αξιό. 1991. Σελ. 640-648: 2ο Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Σεπτ. 1991. Μόλυβος, Μυτιλήνη.
- Avramidou - Kallitsi, Olympia and P. Koutsoukos. 1990. The aquatic chemistry of the Lagoon of Messolonghi. MAP Technical Reports Series 45: 237-255.
- Βαλιούλης, Η., Β. Ιωσηφίδης και Ι. Κρεστενίτης. 1992. Εισηγητική μελέτη για ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για το Θερμαϊκό Κόλπο. Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας Τεχνικό Επιμελητήριο. 29 σελ.

- Βορεάδου, Αικατερίνη. 1993. Επιπτώσεις των υγρών αποβλήτων των ελαιουργείων στα οικοσυστήματα των τρεχούμενων νερών της Κρήτης. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Βιολογίας Πανεπιστήμιο Κρήτης. 242 σελ.
- Βουτσίνου - Ταλιαδούρη, Φ. 1989. Συγκεντρώσεις βαρέων μετάλλων σε επιφανειακά ιζήματα δύο συμπλεγμάτων λιμνοθαλασσών του Ιονίου Πελάγους. Σελ. 261-270: Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Σεπτ. 1989. Μυτιλήνη.
- Βουτσίνου - Ταλιαδούρη, Φ., Α. Διαπούλης, και Θ. Κουσούρης. 1989. Επίδραση της ρύπανσης από απόρριψη πετρελαίου σε ημίκλειστο κόλπο (Κόλπος Ναυαρίνου). Σελ. 253-260: Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Σεπτ. 1989. Μυτιλήνη.
- Γεωργιάδης, Θ., Π. Δημόπουλος, Σ. Βαρνάβας, Ιωάννα Ηλιοπούλου, Ν. Παπαμίχος, Δ. Αλιφραγκής, Δ. Σεϊλόπουλος και Σ. Αλαχιώτης. 1994. Οικολογικές επιπτώσεις και διαχείριση στους υγροτόπους Καλαμά-Αχέροντα-Καλοδικίου. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Τμήμα Βιολογίας Πανεπιστήμιο Πατρών. Πάτρα. 160 σελ.
- Γιαννακοπούλου, Τρισεύγενη. 1989. Δομή - διαχείριση υφάλμυρων οικοσυστημάτων. Η περίπτωση ευτροφισμού της Βιστωνίδας. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. 200 σελ.
- Γκανούλης, Ι., Ι. Κρεστενίτης, Θ. Καραμπάς, Ε. Παπαχρήστου, Δ. Ιωαννίδου, Α. Πιπιλιάγκα, Κ. Τασούλα, Ι. Χατζηνικολάου, Μ. Καϊλάς, Γ. Νικολαΐδης, Μ. Μουστάκα - Γούνη, Α. Ζαρκανέλλας και Α. Αλβανού. 1989. Ωκεανογραφικά στοιχεία και περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τα αποχετευτικά έργα Θεσσαλονίκης. Διεύθυνση Υδρεύσεων - Αποχετεύσεων ΥΠΕΧΩΔΕ (Δ6). 261 σελ.
- Dassenakis, M. and M. Kloukiniotou. 1994. Trace metals and nutrients in the southern part of Evripos straits. p. 280-287: Restoration and protection of the environment II. Proceedings of an International Conference, 24-26 August 1994. Patra.
- Dassenakis, M. and M. Kloukiniotou. 1994. Cu and Zn in sediments of southern Evripos straits, Greece. p. 368-378: Environmental Contamination. 6th International Conference, 10-12 October 1994. Delphi.
- Dassenakis, M., E. Krasakopoulou, and Bessi Mantzara. 1994. Chemical characteristics of Aetoliko Lagoon, Greece, after an ecological shock. Marine Pollution Bulletin 28: 427-433.

- Διαμαντίδης, Γ.Χ. και Β.Ζ. Αντωνόπουλος. 1984. Κατανομή ανόργανου αζώτου, ολικού φωσφόρου και μερικών άλλων ποιοτικών παραμέτρων στη Βεγορίτιδα λίμνη. Γεωτεχνικά τεύχος 6: 37-47.
- Διαπούλης, Α. 1983. Ποσοτική και ποιοτική μελέτη του φυτοβένθους του Σαρωνικού Κόλπου. ΙΩΚΑΕ. Ειδ. Έκδοση 7. 180 σελ.
- Διαπούλης, Α. (επιστ. υπεύθ.). 1990. Ωκεανογραφική μελέτη της νήσου Μήλου. Τελική Έκθεση. ΕΚΘΕ. 150 σελ.
- Diapoulis, A., A. Katsiki, S. Haritonidis, and T. Koussouris. 1992. Contribution to the marine flora of Milos Island, Cyclades, Greece. I. Uptake of heavy metals by marine phaeophyta. Fresenius Environmental Bulletin 1: 483-487.
- Djingova, R., I. Kuleff, S. Arpadjan, S. Alexandrov, A. Voulgaropoulos, and T. Sawidis. 1987. Neutron activation and atomic absorption analysis of *Ulva lactuca* and *Gracilaria verrucosa* from Thermaikos Gulf, Greece. Toxicological and Environmental Chemistry 15: 149-158.
- Λουκάκης, Σ., Μ. Σκούλλος και Μ. Δασενάκης. 1993. Θρεπτικά συστατικά και βαρέα μέταλλα στον κόλπο της Γέρας (Λέσβος). Σελ. 378-381: 4ο Πανελλήνιο Συμπόσιο Ωκεανογραφίας και Αλιείας, 26-29 Απριλίου 1993. ΕΚΘΕ. Ρόδος.
- Economou-Amilli, Athena. 1980. Periphyton analysis for the evaluation of water quality in running waters of Greece. Hydrobiologia 74: 39-48.
- Ζαλίδης, Γ. και Α. Μαντζαβέλας (συντον. έκδοσης). 1994. Απογραφή των ελληνικών υγροτόπων ως φυσικών πόρων. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). XVIII + 587 σελ.
- Ζαρκανέλλας, Α. 1976. Προκαταρκτική έκθεση επί της εξαπλώσεως του βένθους σε σχέση με τη ρύπανση στο Θερμαϊκό κόλπο. ΙΩΚΑΕ.
- Ζαρφτζιάν, Μαριλένα, Β. Βογιατζής και Π. Οικονομίδης. 1993. Το ζωοπλαγκτόν των λιμνών Ταυρωπού και Βεγορίτιδας. Μερικές πληθυσμιακές παράμετροι. 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιχθυολόγων, 4-6 Ιουνίου 1993. Ξάνθη.
- Fatta, D., K. Charalambous, A. Papadopoulos, M. Loizidou, and N. Spyrellis. 1994. Environmental study on Greek Coastal waters. p. 61-67: International Symposium on Pollution of the Mediterranean Sea, 2-4 November 1994. Nicosia, Cyprus.
- Friligos, N. 1982. Some consequences of the decomposition of organic matter in the Elefsis Bay, an anoxic basin. Marine Pollution Bulletin 13: 103-106.

- Friligos, N. 1985. Nutrient conditions in the Euboikos Gulf (West Aegean). *Marine Pollution Bulletin* 16: 435-439.
- Friligos, N. 1987. Nutrient conditions in the Patraikos Gulf. *Marine Pollution Bulletin* 18: 558-561.
- Friligos, N. 1989. Nutrient status in a eutrophic Mediterranean lagoon. *Vie et Milieu* 39: 63-69.
- Friligos, N. and T. Koussouris. 1984. Preliminary observations on sewage nutrient enrichment and phytoplankton ecology in the Thermaikos Gulf, Thessaloniki, Greece. *Vie et Milieu* 34: 35-39.
- Fytianos, K., Viktoria Samanidou, and T. Angelidis. 1986. Comparative study of heavy metals pollution in various rivers and lakes of northern Greece. *Ambio* 15: 42-44.
- Fytianos, K. and Viktoria Samanidou. 1990. Determination of trace quantities of organotin compounds in coastal waters of Greece by graphite furnace atomic absorption spectrometry. *The Science of the Total Environment* 92: 265-268.
- Gotsis-Skretas, Olympia and N. Friligos. 1990. Contribution to eutrophication and phytoplankton ecology in the Thermaikos Gulf. *Thalasographica* 13: 1-12.
- Haritonidis, S. 1993. Introduction into eutrophication problems and metal distribution in Greek lagoons. p. 154-163: *Cost - 48 Symposium of Sub Group III, 24-26 September 1993. Thessaloniki.*
- Haritonidis, S. and G. Nikolaidis. 1989. Pb accumulation in macrophyceae of the coasts of Kavala (Aegean Sea) and of Pylos (Ionian Sea), Greece. *Toxicological and Environmental Chemistry* 20-21: 261-265.
- Haritonidis, S. and G. Nikolaidis. 1990. Cd and Zn uptake in macrophyceae from Greek coasts. *Biology of Metals* 2: 235-238.
- Iosifidou, Eleni, S. Kilikidis, and A. Kamarianos. 1982. Analysis for Polycyclic Aromatic Hydrocarbons in mussels (*Mytilus galoprovincialis*) from the Thermaikos Gulf, Greece. *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology* 28: 535-541.
- Kalogeropoulos, N., M. Scoulos, M. Vassilaki-Grimani, and A. Grimanis. 1989. Vanadium in particles and sediments of the northern Saronikos Gulf, Greece. *The Science of the Total Environment* 79: 241-252.
- Kalogeropoulos, N., M. Karagiannis, M. Vassilaki-Grimani, and A. Grimanis. 1994. Application of trace elements determination and multivariate statistics

- to a pollution study of Lake Pamvotis, N.W. Greece. Fresenius Environmental Bulletin 3: 187-192.
- Καμαριανός, Α. Ποιότητα και ρύπανση εσωτερικών νερών της Β. Ελλάδας. Σελ. 325-334: Λειψυδρία-Πλημμύρες. Συμπόσιο ΓΕΩΤΕΕ, 17 και 18 Μαρτίου. Θεσσαλονίκη.
- Kamarianos A., X. Karamanlis, S. Dellis, S. Kilikidis, T. Koussouris, and G. Fotis. 1992. Ecological studies on the Kerkini reservoir (N. Greece). I. Morphometric, hydrological, physical and chemical features. GeoJournal 28: 73-80.
- Kamarianos, A., X. Karamanlis, T. Koussouris, G. Fotis, S. Dellis, and S. Kilikidis. 1993. Ecological studies on the Kerkini reservoir (N. Greece). II. Biological features. GeoJournal 29: 365-370.
- Κασιούμη, Μαρία. 1994. Μερική βιβλιογραφική ανασκόπηση πληροφοριών για τη λίμνη Παμβώτιδα. Πτυχιακή διατριβή. Τμήμα Γεωπονίας ΑΠΘ. 27 σελ.
- Κατσίκη, Β. 1990. Οικολογική μελέτη Κόλπου Γέρας. Τελική Τεχνική Έκθεση. ΕΚΘΕ. 93 σελ.
- Kilikidis, S, I. Psomas, A. Kamarianos, and A. Panetsos. 1981. Monitoring of DDT, PCB's and other organochlorine compounds in marine organisms from the North Aegean Sea. Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology 26: 496-501.
- Kilikidis, S., A. Kamarianos, T. Koussouris, and I. Tsingounakis. 1981. Investigation on the cause of a fish-kill (*Epinephelus*) in the Kisamos Gulf, Crete. Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology 26: 453-460.
- Κιλικίδης, Σ, Α. Καμαριανός, Γ. Φώτης και Α. Γκόγκος. 1982. Η δημιουργία ασφυκτικού περιβάλλοντος σε εύτροφες λίμνες και η επίδρασή του στην επιβίωση του ιχθυοπληθυσμού. Σελ. 144-151: Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου Χημείας, 15-20 Νοεμβρίου 1982. Γιάννενα.
- Κιλικίδης, Σ., Ι. Ψωμάς, Α. Καμαριανός και Α. Πανέτσος. 1984. Ρύπανση του Θερμαϊκού κόλπου με χλωριωμένους υδρογονάνθρακες. Επιστημονικό Δελτίο του ΓΕΩΤΕΕ τόμος 2: 102-106.
- Κιλικίδης, Σ., Α. Καμαριανός, Γ. Φώτης, Θ. Κουσούρης, Ξ. Καραμανλής και Κ. Ουζούνης. 1984. Οικολογική έρευνα στις λίμνες της Β. Ελλάδας Αγ. Βασιλείου, Δοϊράνη και Βιστωνίδα. Προϋποθέσεις για την εγκατάσταση σταθμού αναπαραγωγής ιχθυδίων. Επιστημονική Επετηρίδα Κτηνιατρικής Σχολής 22: 439 σελ.

- Kilikidis, S., A. Kamarianos, and X. Karamanlis. 1992. Seasonal fluctuations of organochlorine compounds in the water of the Strimon River (N. Greece). *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology* 49: 375-380.
- Kilikidis, S., X. Karamanlis, A. Kamarianos, and C. Batzios C. 1992. Water quality and organic pollution of the Strimon River (N. Greece). *Toxicological and Environmental Chemistry* 37: 103-123.
- Kilikidis, S., A. Kamarianos, X. Karamanlis, S. Dellis, T. Koussouris, and G. Fotis. 1992. Water quality and trophic status evaluation of the Polyphyto reservoir, N. Greece. *Toxicological and Environmental Chemistry* 36: 169-179.
- Κιλικίδης, Σ., Καμαριανός, Α., Γ. Φώτης, Ξ. Καραμανλής, Χ. Μπάτζιος, Θ. Κουσουρή, Μ. Καρτέρης, Τ. Ακριώτης, Μ. Βογιατζής, Ουρανία Γιαννακού και Ι. Γύτας. 1992. Υγροβιότοπος Λίμνης Άγρα (Νομού Πέλλης). Αξιολόγηση και διερεύνηση της δυνατότητας ένταξής του στο κοινοτικό δίκτυο των ιδιαίτερα προστατευόμενων περιοχών σε εφαρμογή του Άρθρου 4 της οδηγίας 79/409/Ε.Ο.Κ. για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας. Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού ΥΠΕΧΩΔΕ. Θεσσαλονίκη.
- Κιλικίδης, Σ., Α. Καμαριανός, Γ. Φώτης, Χ. Μπάτζιος, Ξ. Καραμανλής, Θ. Κουσουρή, Μ. Καρτέρης, Τ. Ακριώτης, Μ. Βογιατζής, Ουρανία Γιαννακού και Ι. Γύτας. 1992. Υγροβιότοπος Έλους Αγίου Μάμαντα (Νομού Χαλκιδικής). Αξιολόγηση και διερεύνηση της δυνατότητας ένταξής του στο κοινοτικό δίκτυο των ιδιαίτερα προστατευόμενων περιοχών σε εφαρμογή του Άρθρου 4 της οδηγίας 79/409/Ε.Ο.Κ. για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας. Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού ΥΠΕΧΩΔΕ. Θεσσαλονίκη.
- Κιλικίδης, Σ., Γ. Φώτης, Α. Καμαριανός, Ξ. Καραμανλής, Χ. Μπάτζιος, Θ. Κουσουρή, Μ. Καρτέρης, Τ. Ακριώτης, Μ. Βογιατζής, Ουρανία Γιαννακού και Ι. Γύτας. 1992. Υγροβιότοπος εκβολών Καλαμά (Νομού Θεσπρωτίας). Αξιολόγηση και διερεύνηση της δυνατότητας ένταξής του στο κοινοτικό δίκτυο των ιδιαίτερα προστατευόμενων περιοχών σε εφαρμογή του Άρθρου 4 της οδηγίας 79/409/Ε.Ο.Κ. για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας. Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού ΥΠΕΧΩΔΕ. Θεσσαλονίκη.
- Κιλικίδης, Σ., Γ. Φώτης, Α. Καμαριανός, Χ. Μπάτζιος, Ξ. Καραμανλής, Θ. Κουσουρή, Μ. Καρτέρης, Τ. Ακριώτης, Μ. Βογιατζής, Ουρανία

- Γιαννακού και Ι. Γύτας. 1992. Υγροβιότοπος λιμνών Ζάζαρης και Χειμαδίτιδας (Νομού Φλωρίνης). Αξιολόγηση και διερεύνηση της δυνατότητας ένταξής του στο κοινοτικό δίκτυο των ιδιαίτερα προστατευόμενων περιοχών σε εφαρμογή του Άρθρου 4 της οδηγίας 79/409/Ε.Ο.Κ. για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας. Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού ΥΠΕΧΩΔΕ. Θεσσαλονίκη.
- Κιλικίδης, Σ., Φώτης Γ., Α. Καμαριανός, Χ. Μπάτζιος, Ξ. Καραμανλής, Θ. Κουσουρής, Μ. Καρτέρης, Τ. Ακριώτης, Μ. Βογιατζής, Ουρανία Γιαννακού και Ι. Γύτας. 1992. Υγροβιότοπος Κόλπου Καλλονής (Νήσου Λέσβου). Αξιολόγηση και διερεύνηση της δυνατότητας ένταξής του στο κοινοτικό δίκτυο των ιδιαίτερα προστατευόμενων περιοχών σε εφαρμογή του Άρθρου 4 της οδηγίας 79/409/Ε.Ο.Κ. για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας. Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού ΥΠΕΧΩΔΕ. Θεσσαλονίκη.
- Κιλικίδης, Σ., Α. Καμαριανός, Ξ. Καραμανλής και Ουρανία Γιαννακού. 1993. Συγκεντρώσεις χλωριωμένων παρασιτοκτόνων και πολυχλωριωμένων διφαινυλίων (PCBs) στα απόβλητα της πόλεως Θεσσαλονίκης και του αποδέκτη Θερμαϊκού στην περιοχή του ανατολικού Αντλιοστασίου Χαλάστρας. Σελ. 169-181: 8ο Σεμινάριο για την Προστασία του Περιβάλλοντος: Κύκλος του νερού στις μεγαλουπόλεις, 22-25 Νοεμβρίου 1993. ΑΠΘ και Goethe Institute. Θεσσαλονίκη.
- Kilikidis, S., A. Kamarianos, X. Karamanlis, and Ourania Giannakou. 1994. Determination of polycyclic aromatic hydrocarbons in the effluents of an urban waste treatment plant and the water sediments and mussels of the receiver Thermaikos Gulf (N. Greece). *Fresenius Environmental Bulletin* 3: 293-299.
- Kilikidis, S., A. Kamarianos, X. Karamanlis, Ourania Giannakou. 1994. Concentrations of LAS in the municipal waste water of the city of Thessaloniki and the seawater of the receiver Gulf of Thermaikos (N. Greece). *Fresenius Environmental Bulletin* 3: 95-100.
- Κουσουρής, Θ. και Α. Διαπούλης. 1983. Αξιοποίηση και προστασία των εσωτερικών υδάτων της χώρας. Ι. Λίμνη Μικρή Πρέσπα. ΙΩΚΑΕ - Ειδ. Έκδοση 6. 70 σελ.
- Κουσουρής, Θ., Α. Διαπούλης και Γ. Φώτης. 1985. Αξιοποίηση και προστασία των εσωτερικών υδάτων της χώρας. ΙΙ. Λίμνη της Καστοριάς. ΙΩΚΑΕ - Ειδ. Έκδοση 10. 115 σελ.

- Κουσουρή, Θ., Α. Διαπούλης, Η. Μπερταχάς και Κ. Γκρίτζαλης Κ. 1989. Ωκεανογραφική μελέτη Αμβρακικού Κόλπου. ΕΚΘΕ και Γεν. Γραμματεία Δημοσίων Έργων ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Κουσουρή, Θ., Α. Διαπούλης, Η. Μπερταχάς και Κ. Γκρίτζαλης Κ. 1989. Η ρύπανση του ποταμού Λούρου και η επίδρασή της στο οικοσύστημα της περιοχής. Σελ. 300-309: Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Σεπτ. 1989. Μυτιλήνη.
- Κουσουρή, Θ. (επιστ. υπεύθ.) 1991. Υδροβιολογική μελέτη και εμπλουτισμός της τεχνητής λίμνης Μόρνου. ΕΚΘΕ. 65 σελ.
- Κουτσουμπίδης, Ε. 1988. Οικολογική έρευνα στις λίμνες - ποταμούς του Νομού Φλώρινας. Τμήμα Χημικών Υπηρεσιών Νομαρχία Φλώρινας. 172 σελ.
- Κρικέλης, Β. Σ. Μπέλτσιος και Α. Παπακωνσταντίνου. 1989. Έλεγχος της ρύπανσης του Πηνειού ποταμού. Σελ. 271-280: Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Σεπτ. 1989. Μυτιλήνη.
- Λαζαρίδου, Έυθαλία. 1994. Συστηματική, βιονομική και οικολογική μελέτη του θαλάσσιου φυτοβένθους της νήσου Μήλου (Κυκλάδες). Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Βιολογίας ΑΠΘ. 297 σελ.
- Lanaras, T., S. Tsitsamis, Katerina Chlichlia, and Cathrin-Margaret Cook. 1989. Toxic cyanobacteria in Greek freshwaters. *Journal of Applied Phycology* 1: 67-73.
- Lanaras, T. and Cathrin-Margaret Cook. 1994. Toxin extraction from an *Anabaenopsis milleri* - dominated bloom. *The Science of the Total Environment* 142: 163-169.
- Markantonatos, P., N. Bacalis, and M. Angelidis. 1994. Pollution control in the catchment basin of the River Evrotas, Greece. p. 465-473: International Symposium on Pollution of the Mediterranean Sea, 2-4 November 1994. Nicosia, Cyprus.
- Mimikos, N., E. Stavrianoudakis, and M. Scoulllos. 1984. Petroleum aromatic hydrocarbons in the Patraikos Gulf and the estuary of the Acheloos River, Greece. *Journées D' Etudes sur les Pollutions Marine* 7: 527-531.
- Mimikos, N. and I. Hatzianestis. Pollution of Saronikos Gulf by petroleum hydrocarbons during the 1985-1993 period. p. 2.
- Μιχαλοπούλου, Β., Γ. Ζαχαριάδης, Κ. Νικολάου, Γ. Διαμαντίδης και Α. Βουλγαρόπουλος. 1988. Προσδιορισμός παραμέτρων χημικής ρύπανσης στον Παγασητικό Κόλπο. Σελ. 189-193: 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χημείας. Β' Τόμος.

- Moraitou-Apostolopoulou, Maria. 1974. An ecological approach to the systematic study of planktonic copepods in a polluted area. *Bolletino di Pesca Piscicoltura Idrobiologia* 29: 29-47.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria. 1976. Etude comparative du zooplancton superficiel (0-100 cm) a une zone hautement polluee et autre relativement propre (golfe Saronique - Grece). Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 23: 59-60.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria. 1978. Contribution a la systematique et l' ecologie du zooplancton de surface (0-100 cm) dans une zone polluee du golfe Saronique. *Biologia Gallo - Hellenica* 7: 203-218.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria and Lydia Ignatiades. 1980. Pollution effects on the phytoplankton - zooplankton relationships in an inshore environment. *Hydrobiologia* 75: 259-266.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria, G. Verriopoulos, and S. Hatzinikolaou. 1984. The population of planktonic copepods in two areas of Saronicos gulf (Greece): population dynamics, contribution to secondary production and relation to the principal oceanographic parameters. p. 575-583: 2d International Conference on Copepoda, 13-17 August 1984. Ottawa, Canada.
- Μουρκίδης, Γ.Α. 1987. Λίμνες της Βορείου Ελλάδος V. Η Δοϊράνη. Η τροφική της κατάσταση, 1982 - 1985. 455-473.
- Μουρκίδης, Γ.Α., Γ.Ε. Τσικριτής, Σ. Τσιούρης και Ο. Μενκίσογλου. 1978. Λίμνες της Βόρειας Ελλάδας. Ι. Βαθμός ευτροφισμού. Επιστημονική Επετηρίδα της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής 21: 94-131.
- Mourkides, G.A., A.A. Katsanos, and M. Tzoumezi M. 1983. Elemental analysis of waters and sediments by external beam PIXE. Part 1. Vegoritis Lake, Greece. *Chemistry in Ecology* 1: 245-259.
- Μουρκίδης, Γ.Α. και Σ. Τσιούρης. 1984. Λίμνες της Βόρειας Ελλάδας. Ευτροφισμός των λιμνών Κορώνειας και Καστοριάς, 1980-1981. Γεωργική Έρευνα 3: 317-334.
- Μουρκίδης, Γ.Α. και Γ.Ε. Τσικριτής. 1988. Λίμνες της Βορείου Ελλάδος VI. Κορώνεια, φυσικές και χημικές παράμετροι. Γεωργική Έρευνα 12: 261-267.
- Μουρκίδης, Γ.Α. και Γ.Ε. Τσικριτής. 1988. Λίμνες της Βορείου Ελλάδος VI. Βόλβη, φυσικές και χημικές παράμετροι. Επιστημονική Επετηρίδα Τμήματος Γεωπονίας 27: 241-261.

- Μουρκίδης, Γ.Α., Γ.Ε. Τσικριτής, Α.Α. Μυλωθρίδου και Π. Ορφανού. 1988. Λίμνες της Βορείου Ελλάδος VII. Ζάζαρη, φυσικές και χημικές παράμετροι. Γεωργική Έρευνα 12: 269-278.
- Mourkides, G.A., E. Papadopoulou-Mourkidou, A.A. Katsanos, and P.K. Kakanis. 1990. Elemental analysis of waters and sediments by external beam PIXE. Part 4. Aliakmon River, Greece. Chemistry in Ecology 4: 65-83.
- Μουστάκα, Μαρία. 1988. Εποχιακές διακυμάνσεις, ετήσια περιοδικότητα και χωρική κατανομή των φυτοπλαγκτικών πληθυσμών της Λίμνης Βόλβης. Διδακτορική διατριβή. Επετηρίδα Σχολής Θετικών Επιστημών ΑΠΘ. 230 + παράρτ. 119 σελ.
- Moustaka-Gouni, Maria and I. Tsekos. 1989. The structure and dynamics of the phytoplankton assemblages in Lake Volvi, Greece. II. Phytoplankton biomass and environmental factors. Archiv fuer Hydrobiologie 115: 575-588.
- Moustaka-Gouni, Maria and G. Nikolaidis. 1990. Phytoplankton of a warm monomictic lake - Lake Vegoritis, Greece. Archiv fuer Hydrobiologie 119: 299-313.
- Moustaka-Gouni, Maria, G. Nikolaidis, and X. Alias. 1992. Nutrients, chlorophyll-a and phytoplankton composition of Axios River, Macedonia, Greece. Fresenius Environmental Bulletin 1: 244-249.
- Moustaka-Gouni, Maria and G. Nikolaidis. 1994. Phytoplankton and nutrients of the River Nestos, Greece. Fresenius Environmental Bulletin 3: 152-157.
- Μπόμπορη - Σιαβάλα, Δήμητρα και Π. Οικονομίδης. 1993. Βιοσυσσώρευση βαρέων μετάλλων στο περκί, *Perca fluviatilis* L. της λίμνης Κορώνειας - Επίδραση βιολογικών παραγόντων. 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιχθυολόγων, 4-6 Ιουνίου 1993. Ξάνθη.
- Nicolaidou, Artemis and C. Karlou. 1983. A benthic survey in the brackish water lagoon Mazoma of the Amvrakikos Gulf. Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 28: 235-236.
- Nicolaidou, Artemis and J. Nott. 1989. Heavy metal pollution induced by a ferro-nickel smelting plant in Greece. The Science of the Total Environment 84: 113-117.

- Nicolaidou, Artemis, M. Panucci, and Argyro Zenetos. 1989. The impact of dumping coarse metalliferous waste on the benthos in Evoikos Gulf, Greece. *Marine Pollution Bulletin* 20: 28-33.
- Nikolaidis, G. and Maria Moustaka-Gouni. 1992. Nutrient distribution and eutrophication effects in a polluted coastal area of Thermaikos Gulf, Macedonia, Greece. *Fresenius Environmental Bulletin* 1: 250-255.
- Νταουλάς, Χ., Θ. Κουσουρής και Θ. Ψαρράς. 1987. Οικολογία και δυνατότητες αλιευτικής αξιοποίησης της τεχνητής λίμνης Κρεμαστών. ΕΚΘΕ - Ειδ. Έκδοση 12. 125 σελ.
- Ουζούνης, Κ. 1991. Ποιότητα νερών του ποταμού Νέστου (Τοξότες). Σελ. 74-77: Ο Νέστος και τα προβλήματά του. Πρακτικά Συνάντησης ΓΕΩΤΕΕ. Καβάλα.
- Ouzounis, K., G. Zachariadis, and I. Stratis. 1989. Preliminary environmental study of New Karvali Bay (Kavala Gulf, North Greece). *Toxicological and Environmental Chemistry* 20-21: 227-232.
- Ouzounis, K. and G. Papageorgiou. 1994. Environmental research of the coastal area of Xanthi - Northeastern Greece. *Fresenius Environmental Bulletin* 3: 49-54.
- Ouzounis, K., G. Papageorgiou, I. Stratis, and G. Zachariadis. 1994. Heavy metal pollution in the River Evros (Southern Europe). *Environmental Education and Information* 13: 31-44.
- Panagiotopoulou, Vassiliki-Giolanda., Despoina Tsipi, A. Chiskia, and M. Scoullos. 1995. Levels of 7 PCB congeners in the gulf of Elefsis. Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 34: p. 142.
- Παναγιωτίδης, Π. 1991. Ωκεανογραφική μελέτη Φαληρικού Δέλτα. Τελική Έκθεση. ΕΚΘΕ. 80 σελ.
- Πανέτσος, Α., Σ. Κιλικίδης και Ι. Ψωμάς. 1976. Ρύπανση κλειστής υδατοσυλλογής υπό οργανοχλωριωμένων παρασιτοκτόνων (DDT). Δελτίον της Ελληνικής Κτηνιατρικής Εταιρείας 27: 20-29.
- Παπαδόπουλος, Φ., Ν. Γκαντίδης και Α. Παπαδόπουλος. 1995. Η κατακόρυφη κατανομή θερμοκρασίας, οξυγόνου, χλωροφύλλης-α και η αλληλεπίδρασή τους στη Βεγορίτιδα λίμνη. 4ο Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Σεπτ. 1995. Μόλυβος, Μυτιλήνη.
- Papadopoulou-Mourkidou, E., G.A. Mourkides, A.A. Katsanos, and P.K. Kakanis. 1986. Elemental analysis of waters and sediments by external

- beam PIXE. Part 3. Axios (Vardar) River, Greece. *Chemistry in Ecology* 2: 335-350.
- Papathanassiou, E., I. Siokou-Fragou, O. Gotsis-Skretas, and P. Panayotidis. 1990. Multivariate analysis of chlorophyll- α and zooplankton in Saronikos Gulf from January 1984 to December 1985. *Thalassographica* 13, Suppl. 1: 29-32.
- Παπαθανασίου, Ε. (επιστ. υπεύθ.). 1992. Περιβαλλοντική μελέτη του Βόρειου Ευβοϊκού κόλπου. Συνοπτική παρουσίαση. ΕΚΘΕ. 24 σελ.
- Παπαστεργιάδου, Εύα. 1990. Φυτοκοινωνιολογική και οικολογική μελέτη των υδρόβιων μακροφύτων (υδροφύτων), στη Βόρεια Ελλάδα. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Βιολογίας ΑΠΘ. 266 σελ.
- Papastergiadou, Eva, D. Babalonas. 1992. Ecological studies on aquatic macrophytes of a dam lake - Lake Kerkini, Greece. *Archiv fuer Hydrobiologie, Supplementband. (Monographische Beitrage)* 90: 187-206.
- Papayannis, T. (project coordinator). 1989. Amvrakikos Gulf Area. Development of resources and environmental protection. Ministry of Physical Planning Housing and the Environment Hellenic Republic and Comission of the European Communities. 130 p.
- Petridis, D. 1993. Macroinvertebrate distribution along an organic pollution gradient in Lake Lysimachia (Western Greece). *Archiv fuer Hydrobiologie* 128: 367-384.
- Readman, J., T. Albanis, D. Barcelo, S. Galassi, J. Tronczynski, and G. Gabriilidis. 1993. Herbicide contamination of Mediterranean estuarine waters: Results from a MEDPOL Pilot Survey. *Marine Pollution Bulletin* 26: 613-619.
- Σαμανίδου, Βικτωρία. 1990. Μελέτη κατανομής και επαναδιάλυσης βαρέων μετάλλων σε νερά και ιζήματα ποταμών της Βόρειας Ελλάδας. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Χημείας Σχολή Θετικών Επιστημών ΑΠΘ. 215 σελ.
- Samanidou, Viktoria and K. Fytianos. 1987. Partitioning of heavy metals into selective chemical fractions in sediments from rivers in northern Greece. *The Science of the Total Environment* 67: 279-285.
- Samanidou, Viktoria, K. Fytianos, and G. Vasilikiotis. 1987. Distribution of nutrients in the Thermaikos Gulf, Greece. *The Science of the Total Environment* 65: 181-189.

- Samanidou, Viktoria, I. Papadogiannis, and G. Vasilikiotis. 1991. Vertical distribution of heavy metals in sediments from rivers in northern Greece. *Journal of Environmental Science and Health A26*(8): 1345-1361.
- Samanidou, Viktoria and I. Papadogiannis. 1992. Study of heavy metal pollution in the waters of Axios and Aliakmon rivers in northern Greece. *Journal of Environmental Science and Health A27*(3): 587-601.
- Satsmatjjs, I. and N. Friligos. 1983. Red tide in Greek waters. *Vie et Milieu* 33: 111-117.
- Sawidis, T. and A. Voulgaropoulos. 1985. Seasonal bioaccumulation of iron, cobalt and copper in marine algae from Thermaikos Gulf of northern Aegean Sea, Greece. p. 390-392: *Heavy metals in the environment*. Athens.
- Sawidis, T., and A. Voulgaropoulos. 1986. Seasonal bioaccumulation of iron, cobalt and copper in marine algae from Thermaikos Gulf of the Northern Aegean Sea, Greece. *Marine Environmental Research* 19: 39-47.
- Sawidis, T., G. Stratis, and G. Zachariadis. 1991. Distribution of heavy metals in sediments and aquatic plants of the river Pinios (Central Greece). *The Science of the Total Environment* 102: 261-266.
- Scoullos, M. 1986. Lead in coastal sediments: the case of the Elefsis Gulf, Greece. *The Science of the Total Environment* 49: 199-219.
- Scoullos, M. and M. Dassenakis. 1982. Trace metal levels in sea - waters and sediments of Evoikos Gulf, Greece. *Journees D' Etudes sur les Pollutions Marine* 6: 425-429.
- Scoullos, M., N. Mimikos, M. Dassenakis, and L. Bachas. 1982. Trace metals and petroleum aromatic hydrocarbons in the Gulf of Gera, Lesvos Island, Greece. *Journees D' Etudes sur les Pollutions Marine* 6: 411-414.
- Scoullos, M. and M. Dassenakis. 1983. Trace metals in a tidal Mediterranean embayment. *Marine Pollution Bulletin* 14: 24-29.
- Scoullos, M., M. Dassenakis, and A. Souliotis. 1988. Trace metals in the sediments of the Acheloos Estuary I. General trends. *Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee* 31: p. 32.
- Scoullos, M. and G. Hatzianestis. 1989. Dissolved and particulate trace metals in a wetland of international importance: Lake Mikri Prespa, Greece. *Water, Air, and Soil Pollution* 44: 307-320.
- Scoullos, M., M. Dassenakis, C. Zeri, and M. Parti. 1990. General trends in trace metal distributions of Louros estuary sediments. *Rapport. Commission*

- Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 32: 1.
- Scoullos, M., M. Dassenakis, C. Zeri, K. Papageorgiou, and P. Dagre. 1990. An account of the levels of the dissolved and particulate trace metals in the Amvrakikos Gulf. Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 32: 1.
- Scoullos, M., M. Dassenakis, and A. Gaitis. 1992. Distribution of nutrients in the Acheloos river mouth, Greece. Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 33: 182.
- Scoullos, M., A. Pavlidou, and M. Dassenakis. 1994. Copper and lead in Saronikos Gulf, Greece, during the period 1992-93. p. 290-292: Environmental Contamination. 6th International Conference, October 1994. Delphi.
- Scoullos, M., M. Dassenakis, A. Pavlidou, M. Matzara, and S. Bolcas. 1994. A brief account on trace metal levels in the Saronikos Gulf, based on the 1986 - 1993 MED-POL Monitoring Programme. p. 272-279: Restoration and protection of the environment II. Proceedings of an International Conference, August 1994. Patra.
- Scoullos, M., E. Foufa, and M. Dassenakis. 1995. Evolution of trace metal levels and magnetic properties in sedimentation of the Elefsis Gulf, Greece. Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 34. p. 147.
- Siokou-Fragou, I., P. Panayotidis, and E. Papathanasiou. 1984. Zooplankton composition of south Euboikos (Aegean sea, Greece) during February and July 1982. Thalassographica 7: 27-38.
- Σκουλικίδης, Ν. 1991. Παράγοντες που επηρεάζουν τη χημική σύσταση και ρύπανση των νερών ποταμού - χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Νέστος. Σελ. 600-611: 1ο Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας Σεπ. 1989. Μόλυβος, Μυτιλήνη.
- Σκούλλος, Μ., Ν. Κόκκινος., Γ. Παπακωστίδης και Ν. Μιμίκος. 1985. Υδράργυρος στα ιζήματα του ΒΔ τμήματος του κόλπου της Ελευσίνας. Σελ. 420-423: 10ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χημείας, 2-7 Δεκεμβρίου. Πάτρα
- Σκούλλος, Μ., Κ. Παπαγεωργίου, Βασιλική Λαγρέ, Χ. Νακοπούλου, και Μ. Δασενάκης. 1985. Προκαταρκτικές εκτιμήσεις της εξέλιξης του επιπέδου των θρεπτικών αλάτων στον Αμβρακικό Κόλπο. Σελ. 426: 10ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χημείας, 2-7 Δεκεμβρίου 1985. Πάτρα.

- Σκούλλος, Μ., Μ. Δασενάκης, Χ. Ζέρη, Κ. Παπαγεωργίου και Μ. Ράπτη. 1989. Διαλυτός και σωματιδιακός μόλυβδος στα νερά του Πατραϊκού Κόλπου. Σελ. 478-488: Περιβαλλοντική Επιστήμη και Τεχνολογία, Τόμος Α, Σεπτ. 1989. Μυτιλήνη.
- Σκούλλος, Μ., Μ. Δασενάκης, Ε. Φούφα, Ε. Κρασακοπούλου, Α. Παυλίδου και Μ. Κλουκινιώτου. 1993. Επίδραση ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στην ποιότητα νερών του ποταμού Ληθαίου. Σελ. 4: 4ο Πανελλήνιο Συμπόσιο Ωκεανογραφίας και Αλιείας, Απρίλιος 1993. ΕΚΘΕ. Ρόδος.
- Sotiriou, N., K. Ouzounis, and E. Lachaniatis. 1992. Chlorinated hydrocarbons and heavy metals in Lake Vistonis - Northeastern Greece. *Fresenius Environmental Bulletin* 1: 203-207.
- Σπαρτινού, Μαρία-Γεωργία. 1992. Η μικροχλωρίδα της λίμνης Αμβρακίας. Συστηματική και οικολογική μελέτη. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Βιολογίας Πανεπιστήμιο Αθηνών. 240 σελ.
- Stalicas, C., G. Pilidis, and M. Karagiannis. 1994. Heavy metal concentrations in sediments of Lake Ioannina and Kalamas River in North - Western Greece. *Fresenius Environmental Bulletin* 3: 575-579.
- Stathopoulou, Christina and Lydia Ignatiades. 1980. Nitrogen-phosphorus relationships in a polluted coastal environment. *Journees D' Etudes sur les Pollutions Marine*. 5: 1013-1018.
- Swindlehurst, R. J., S. Troendle, and P.A. Johnston. 1991. Oil and heavy metals in the sediments of Thermaikos Gulf and the Saronic Gulf, Greece. Queen Mary and Westfield College University of London. 12 p.
- Τάφας, Τ. 1991. Μικροχλωρίδα της λίμνης Τριχωνίδας Αιτωλοακαρνανίας. Ποιοτική και ποσοτική ανάλυση φυτοπλαγκτού. Εποχιακή διαδοχή. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Βιολογίας Πανεπιστήμιο Αθηνών. 300 σελ.
- Τζιαβός, Χ. (επιστ. υπεύθ.). 1989. Ωκεανογραφική μελέτη Αμβρακικού κόλπου. Γενικά - Τελική Έκθεση. ΕΚΘΕ. 47 σελ.
- Τρύφων, Ελένη. 1994. Δομή και δυναμική των φυτοπλαγκτικών πληθυσμών της λίμνης Μικρής Πρέσπας. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Βιολογίας ΑΠΘ. 259 + παράρτ. 16 σελ.
- Τρύφων, Ελένη, Μαρία Μουστάκα - Γούνη, Γ. Νικολαΐδης και Ι. Τσέκος. 1993. Εμφάνιση άνθισης του νερού (water bloom) στη λίμνη Μικρή Πρέσπα. 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιχθυολόγων, 4-6 Ιουνίου 1993. Ξάνθη.

- Tryfon, Eleni, M. Moustaka-Gouni, G. Nikolaidis, and I. Tsekos. 1994. Phytoplankton and physical-chemical features of the shallow Lake Mikri Prespa, Macedonia, Greece. *Archiv fuer Hydrobiologie* 131: 477-494.
- Τσέκος, Ι., Π. Οικονομίδης, Σ. Χαριτωνίδης, Α. Σίνης, Γ. Νικολαΐδης, Δ. Πετρίδης, Μαρία Μουστάκα, Μαριλένα Ζαρφτζιάν και Α. Κοκκινάκης. 1992. Υδροβιολογική μελέτη της τεχνητής λίμνης Ταυρωπού, Νομού Καρδίτσας. Διεύθυνση Αλιείας Υπουργείο Γεωργίας.
- Τσιαούση, Βασιλική. 1995. Εκτίμηση της ποιότητας των ρεόντων υδάτων και της εφαρμοσιμότητας των βιολογικών δεικτών με τη χρήση των βενθικών μακροασπονδύλων στο σύστημα του ποταμού Αγγίτη. Μεταπτυχιακή διατριβή. Τμήμα Βιολογίας ΑΠΘ. 100 σελ.
- Τσίπη, Δέσποινα και Α. Χισκιά. 1993. Αεριοχρωματογραφικός προσδιορισμός υπολειμμάτων γεωργικών φαρμάκων σε πόσιμο νερό. Σελ. 389-397: 3ο Συνέδριο περιβάλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Σεπτ. 1993. Μόλυβος, Μυτιλήνη.
- Vasilikiotis, G., T. Stratis, A. Voulgaropoulos, G. Zachariadis, and B. Michalopoulou. 1990. Environmental study on chemical pollution of the Lake Koronia in Northern Greece. *Journal of Environmental Science and Health A25(6)*: 611-620.
- Vasilikiotis, G., A. Voulgaropoulos, T. Stratis, B. Michalopoulou, and G. Zachariadis. 1991. Determination of chemical pollution parameters of the River Axios in Northern Greece. *Journal of Environmental Science and Health A26(5)*: 621-633.
- Voulgaropoulos, A., K. Fytianos, A. Apostolopoulou, and C. Gounaridou. 1987. Correlation of some organic pollution factors in water systems in Northern Greece. *Water Research* 21: 253-256.
- Zenetos, Argyro and C. Bogdanos. 1986. Assesment of degree of pollution on the basis of macrozoobenthos in Elefsis bay. *Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de la Mer Mediteranee* 30: 22.
- Zenetos, A., F. Bei, and Artemis Nicolaidou. 1991. Erratic occurence of benthic fauna in a shallow Mediterranean area: an indirect effect of manmade disturbance. *Marine Pollution Bulletin* 22: 618-622.
- Φλώρου, Ελένη. (επιστ. υπεύθ.). 1989. Έλεγχος ρύπανης βαρέων μετάλλων στην περιοχή όρμου Λάρυμνας - Λάρκο. ΕΚΘΕ. 81 σελ.

- Φριλίγκος, Ν., (επιστ. υπεύθ.). 1985. Ωκεανογραφική μελέτη Παγασητικού κόλπου. ΙΩΚΑΕ. 80 σελ.
- Φριλίγκος, Ν., (επιστ. υπεύθ.). 1989. Ωκεανογραφική μελέτη Παγασητικού κόλπου 1986-1988. ΕΚΘΕ. 100 σελ.
- Φριλίγκος, Ν., (επιστ. υπεύθ.). 1994. Ωκεανογραφική μελέτη Θερμαϊκού Κόλπου. ΕΚΘΕ. 200 σελ.
- Φώτης, Γ., Σ. Κιλικίδης και Α. Καμαριανός. 1984. Μελέτη ρύπανσης και παραγωγικότητας της λίμνης Βεγορίτιδας Ν. Φλωρίνης (Πρόδρομη ανακοίνωση). Γεωτεχνικά 3: 77-80.
- Χατζηχρηστίδη, Κ., Σ. Μπέλτσιος, Α. Παπακωνσταντίνου. 1991. Μετρήσεις ποιότητας νερών Πηνειού ποταμού. Σελ. 630-639: 2ο Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Σεπτ. 1991. Μόλυβος, Μυτιλήνη.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

Αναφέρονται εργασίες που συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια του παρόντος έργου και παρουσιάζουν απλώς αποτελέσματα φυσικοχημικών ή βιολογικών αναλύσεων χωρίς όμως να εξάγουν συμπεράσματα όσον αφορά την ποιότητα του νερού στους υδροτόπους που εξετάζονται ή να επιχειρείται συγκριση των υδροτόπων αυτών μεταξύ τους. Αρκετές από αυτές παρουσιάζουν δεδομένα που συνδέονται ευρύτερα με το αντικείμενο της ποιότητας του νερού (π.χ. δεδομένα υδρόβιας χλωρίδας και πανίδας, μεθοδολογία υπολογισμού της τροφικής κατάστασης υδατοσυλλογών κ.λπ.

- Albanis, T. and P. Pomonis. 1993. Simulation of pesticide movement in successive soil layers by using a continuously stripped tank reactor (CSTR) cascade model. *Toxicological and Environmental Chemistry* 38: 109-117.
- Aleksandrov, S. and A. Voulgaropoulos. 1988. Determination of mercury in surface water and sediment by atomic emission spectroscopy. *Chimika Chronika, New Series* 17: 143-148.
- Αλμπάνης, Τ. 1993. Φυτοφάρμακα, χρήση, κατάχρηση και επιπτώσεις. WWF. 24 σελ.
- Babajimopoulos, C. and F. Papadopoulos. 1986. Mathematical prediction of thermal stratification of Lake Ostrovo (Vegoritis), Greece. *Water Resources Research* 22: 1590-1596.
- Babalonas, D. and Eva Papastergiadou. 1989. The water fern *Salvinia natans* (L.)ALL. in the Kerkini Lake (North Greece). *Archiv fuer Hydrobiologie* 116: 487-498.
- Babalonas, D. and Eva Papastergiadou. 1990. Ein halophiles Gesellschaftsrelikt im griechischem Binnenland. *Tuexenia* 10: 115-121.
- Γκανούλης, Ι. και Ε. Νταρακάς (συντονιστ. έργου). 1993. Πρόγραμμα MED-POL: συνεχής παρακολούθηση της περιβαλλοντικής κατάστασης του Θερμαϊκού κόλπου. ΥΠΕΧΩΔΕ. 31 σελ.
- Catsiki, V., F. Bei, and Artemis Nicolaidou. 1994. Size dependent metal concentrations in two marine gastropod species. *Netherlands Journal of Aquatic Ecology* 28: 157-165.
- Chester, R. and F. Voutsinou. 1981. The initial assessment of trace metal pollution in coastal sediments. *Marine Pollution Bulletin* 12: 84-91.

- Christou, E. and G. Verriopoulos. 1993. Analysis of the biological cycle of *Acartia clausi* (Copepoda) in a meso-oligotrophic coastal area of the eastern Mediterranean Sea using time-series analysis. *Marine Biology* 115: 643-651.
- Christou, E. and G. Verriopoulos. 1993. Length, weight and condition factor of *Acartia clausi* (Copepoda) in the eastern Mediterranean. *Journal of Marine Biological Association U.K.* 73: 343-353.
- Diamantopoulos, E. 1994. Characterization and treatment of recirculation-stabilized leachate. *Water Research* 28: 2439-2445.
- Diapoulis, A., T. Koussouris, and E. Diapouli. 1989. The influence of an oil spill on benthic organisms in Navarin Bay, Greece. p. 93: 13th International Seaweed Symposium. Vancouver, Canada.
- Djingova, R., I. Kuleff, S. Arpadjan, S. Alexandrov, A. Voulgaropoulos, and T. Sawidis. 1987. Neutron activation and atomic absorption analysis of *Ulva lactuca* and *Gracilaria verrucosa* from Thermaikos Gulf, Greece. *Toxicological and Environmental Chemistry* 15: 149-158.
- Fotis, G., T. Kousouris, S. Kilikidis, and A. Kamarianos. 1985. The exploitation of zooplankton from Lake Vistonis-Greece in the culture of carp fry (*Cyprinus carpio*). *Journal of Environmental Biology* 6: 115-127.
- Friligos, N. 1983. Nutrient distribution in relation to environmental characteristics in a deep basin. Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 28: 97.
- Friligos, N. 1985. Nutrient conditions in two Aegean Gulfs. *Marine Pollution Bulletin*. 16: 208-209.
- Friligos, N., A. Theocharis, and D. Georgopouloos. 1983. Preliminary chemical and physical observations in the Gulf of Patras. Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 28: p. 51.
- Friligos, N. and M. Karydis. 1988. Nutrients and phytoplankton distributions during spring in the Aegean Sea. *Vie et Milieu* 38: 133-143.
- Haritonidis, S., H-J. Jaeger, and H-O Schantes. 1983. Accumulation of cadmium, zinc, copper and lead by marine macrophyceae under culture conditions. *Angewandte Botanik* 57: 311-330.
- Ignatiades, Lydia and Kaliopi Pagou. 1985. The abundance pattern of diatoms as an indicator of eutrophication. Rapport. Commission Internationale pour l' Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 29: 81-82.

- Ignatiades, Lydia, M. Karydis, and P. Vounatsou. 1992. A possible method for evaluating oligotrophy and eutrophication based on nutrient concentration scales. *Marine pollution Bulletin* 24: 238-243.
- Καμαριανός, Α. 1991. Προβλήματα του υγροτόπου του δέλτα Νέστου και επιπτώσεις στην ποιότητα νερού. Σελ 220-224: Ο Νέστος και τα προβλήματά του. Πρακτικά Συνάντησης ΓΕΩΤΕΕ. Καβάλα.
- Καμαριανός, Α., Σ. Κιλικίδης, Ξ. Καραμανλής, Γ. Φώτης και Θ. Κουσουρής. 1991. Προοπτικές διαχείρισης των τεχνητών λιμνών Κερκίνης και Πολυφύτου με σκοπό τη βελτίωση της ιχθυοπαραγωγής τους. Σελ. 545-556: Προστασία του Περιβάλλοντος και Γεωργική Παραγωγή, Μάρτιος 1989. ΓΕΩΤΕΕ. Θεσσαλονίκη.
- Καμαριανός, Α., Γ. Φώτης, Ξ. Καραμανλής, Θ. Κουσουρής, Α. Λαμπροπούλου-Τζάρου και Σ. Κιλικίδης. 1992. Η επίδραση της λεκάνης απορροής στο οικοσύστημα της τεχνητής λίμνης Πολυφύτου Κοζάνης. *Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα* 3: 21-28.
- Karakiri, M., and Artemis Nicolaidou. 1987. Population studies on the Amphipoda of Mazoma Lagoon (Greece). *Helgolaender Meeresuntersuchungen* 41: 453-464.
- Κιλικίδης, Σ., Α. Καμαριανός, Γ. Φώτης, Χ. Μπάτζιος, Ξ. Καραμανλής, Θ. Κουσουρής, Μ. Καρτέρης, Τ. Ακριώτης, Μ. Βογιατζής, Ουρανία Γιαννακού και Ι. Γύτας. 1992. Υγροβιότοπος Λίμης Αρτζάν (Ν. Κιλκίς). Αξιολόγηση και διερεύνηση της δυνατότητας ένταξής του στο κοινοτικό δίκτυο των ιδιαίτερα προστατευόμενων περιοχών σε εφαρμογή του Άρθρου 4 της οδηγίας 79/409/Ε.Ο.Κ. για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας. Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Kiortsis, V. and Maria Moraitou- Apostolopoulou. 1975. Marine cladocera (Crustacea) in the eutrophicated and polluted Saronic Gulf (Greece). *Israel Journal of Zoology* 24: 71-74.
- Κορώνη, Μυρτώ, Ε. Αδαμογιάννη (συντονιστές έργου). 1993. Χωροταξική, οικολογική, διαχειριστική μελέτη περιοχής εκβολών Πηνειού ποταμού. Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Envireg.
- Κουϊμτζής, Θ., Κ. Σαμαρά, Σ. Σκλαβούνος, Τ. Αλμπάνης, Δ. Βουτσά και Γ. Ζαχαριάδης. 1992. Αναλυτικοί προσδιορισμοί και χαρακτηρισμός της ποιότητας επιφανειακών νερών. Περίπτωση Αλιάκμονα. ΓΓΕΤ. Έκθεση Πεπραγμένων 1991.

- Koussouris, T., S. Kilikidis, A. Kamarianos, and G. Photis. 1983. The rotifer *Keratella tropica* Apstein in relation to some environmental factors in Greek waters. *Thalassographica* 6: 119-126.
- Koussouris, T., Diapoulis, A., and G. Photis. 1989. Phytoplankton diversity along a pollution gradient in Thermaikos Gulf, Greece. p. 93: 13th International Seaweed Symposium. Vancouver, Canada.
- Lanaras, T., Cathrin Cook, J. Erriksson, J. Meriluoto, and M. Hotokka. 1991. Computer modelling of the 3-dimensional structures of the cyanobacterial hepatotoxins microcystin-LR and nodularin. *Toxicon* 29: 901-906.
- Mimikos, N. and J. Hadjianestis. The role of biomarkers in the identification of crude oils and petroleum products.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria. 1981. Planktonic ostracods collected between 1964 and 1973 from different Greek sea areas. *Vie et Milieu* 31: 171-176.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria. 1985. The zooplankton communities of the eastern Mediterranean (Levantine basin, Aegean Sea). p. 303-331: Moraitou-Apostolopoulou and Kiortsis (eds). Influence of man-made factors. Mediterranean Marine Ecosystems. Plenum Publishing Corporation.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria and V. Kiortsis. 1976. Planktonic cladocerans collected during September 1972 in the Ionian Sea, along the Greek coast. *Statz. Zool. Napoli* 40: 266-268.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria and G. Verriopoulos. 1979. Differentiation morphologique entre deux populations *D'Acartia clausi* (Copepoda) provenant de biotopes differemment pollues. *Rev. Int. Oceanogr. Med.* 33-34: 77-85.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria and G. Verriopoulos. 1979. Some effects of sub-lethal concentrations of copper on a marine copepod. *Marine Pollution Bulletin*. 10: 88-92.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria, G. Verriopoulos, and P. Lentzou. 1979. Effects of sublethal concentrations of cadmium as possible indicators of cadmium pollution for two populations of *Acartia clausi* (Copepoda) living at two differently polluted areas. *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology* 23: 642-649.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria, G. Verriopoulos, and P. Palla. 1979. Temperature and adaptation to pollution as factors influencing the acute toxicity of Cd to the planktonic copepod *Acartia clausi*. *Tethys* 9: 97-101.

- Moraitou-Apostolopoulou, Maria and G. Verriopoulos. 1980. Feeding activity of three annual generations of unperturbed and pollution impacted *Acartia clausi* (Copepoda) populations in Saronikos Gulf (Greece). Rev. Int. Oceanogr. Med. 38: 29-39.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria and G. Verriopoulos. 1980. Phenomenes d'adaption d'une population du Copepode planctonique *Acartia clausi* aux conditions de pollution. p. 607-612: Journees D' Etudes sur les Pollutions Marine 5: 607-612.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria and G. Verriopoulos. 1981. Egg laying in two populations of *Acartia clausi* exposed to different degrees of pollution. Vie et Milieu 31: 65-69.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria and G. Verriopoulos. 1981. The longevity of three generations of normal and pollution-impacted *Acartia clausi* (Copepoda) populations in the Saronikos Gulf (Greece). Hydrobiologia 77: 7-15.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria and G. Verriopoulos. 1981. Thermal tolerance of two populations of *Acartia clausi* (Copepoda) living at differently polluted areas. Hydrobiologia 77: 3-6.
- Moraitou-Apostolopoulou, Maria, G. Verriopoulos, N. Tsipoura. 1986. Dimensional differentiation between five planktonic organisms living in two areas characterized by different salinity conditions. Archiv fuer Hydrobiologie 105: 459-469.
- Moriki, Amalia, H. Coccossis, and M. Karydis. 1992. Multicriteria evaluation in coastal management. Journal of Coastal Research 11.
- Moriki, Amalia and M. Karydis. 1994. Application of multicriteria choice-methods in assessing eutrophication. Environmental Monitoring and Assessment 33: 1-18
- Μουρκίδης, Γ. 1981. Χημεία βροχοπτώσεων II. Όξινη βροχή. Επιστημονική Επετηρίδα Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής ΑΠΘ 24: 197-210.
- Μουρκίδης, Γ. 1986. Οι λίμνες της Βορείου Ελλάδος III. Η χρήση της γης και το φορτίο της λεκάνης απορροής των λιμνών Κορώνεια και Βόλβη. Επιστημονική Επετηρίδα Τμήματος Γεωπονίας ΑΠΘ 26: 217-238.
- Μουρκίδης, Γ.Α. 1986. Οι λίμνες της Βορείου Ελλάδος IV. Η ιχθυοπαραγωγή στις λίμνες Βόλβη, Κορώνεια και Λοϊράνη. Επιστημονική Επετηρίδα Τμήματος Γεωπονίας ΑΠΘ 26: 239-250.

- Μουρκίδης, Γ., Σ. Τσιούρης και Γ. Τσικριτσής. 1981. Χημεία βροχοπτώσεων Ι. Οι βροχές της Θεσσαλονίκης, 1977-1982. Επιστημονική Επετηρίδα Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής 24: 168-193.
- Moustaka - Gouni, Maria. 1988. The structure and dynamics of phytoplankton assemblages in Lake Volvi, Greece I. Phytoplankton composition and abundance during the period March 1984 - March 1985. Archiv fuer Hydrobiologie 112: 251-264.
- Moustaka-Gouni, M. 1993. Phytoplankton succession and diversity in a warm monomictic, relatively shallow lake: Lake Volvi, Macedonia, Greece. Hydrobiologia 249: 33-42.
- Moustaka - Gouni, Maria, G. Nikolaidis and Eleni Tryfon. 1994. Chlorophytes and their ecology in three Macedonian Lakes, Greece. Biologia 49: 591 - 602.
- Μπαμπαλώνας, Δ. 1979. Φυτοκοινωνιολογική μελέτη επί της βλαστήσεως του δέλτα του ποταμού Έβρου (Αινήσιον Δέλτα). Διδακτορική διατριβή ΑΠΘ.
- Nicolaidou Artemis and K. Angnostaki. 1983. Spatial and temporal variation in the distribution of the mussel *Mytilaster minimus* in a brackish water lagoon of the Amvrakikos Gulf. Rapport. Commission Internationale pour l'Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 28: 237-238.
- Nicolaidou, Artemis, Maria Moraitou-Apostolopoulou, and Lydia Ignatiades. 1983. A survey on estuarine benthic, zooplanktonic and phytoplanktonic communities of Amvrakikos Gulf, Ionian Sea. Marine Ecology 4: 197-209.
- Nicolaidou, A., M. Moraitou-Apostolopoulou, and L. Ignatiades. 1983. A survey of estuarine benthic, zooplanktonic and phytoplanktonic communities of Amvrakikos Gulf, Ionian Sea. Marine Ecology 4: 197-209.
- Nicolaidou, Artemis and Nomiki Symboura. 1985. The polychaete fauna of northern Evoikos Gulf. Rapport. Commission Internationale pour l'Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 29: 227-228.
- Nicolaidou, Artemis, M. Karakyri, and V. Trichopoulou. 1985. Seasonal changes in the fauna of a brackish-water lagoon. Rapport. Commission Internationale pour l'Exploration Scientifique de La Mer Mediteranee 24: 125-126.
- Nicolaidou, Artemis and M. Kostaki-Apostolopoulou. 1988. The growth of *Abra ovata* in a brackish water lagoon. Vie Marine 9: 7-10.

- Nicolaidou, Artemis, F. Bouroutzani, A. Zenetos, O. Guelorget, and J-P. Perthuisot. 1988. Distribution of molluscs and polychaetes in coastal lagoons in Greece. *Estuarine, Coastal and Shelf Science* 26: 337-350.
- Nicolaidou, Artemis and M. Karakiri. 1989. The distribution of Amphipoda in a brackish-water lagoon in Greece. *Marine Ecology* 10: 131-139.
- Nicolaidou, Artemis and N. Papadopoulou. 1989. Factors affecting the distribution and diversity of polychaete in Amvrakikos Bay, Greece. *Marine Ecology* 10: 193-204.
- Nicolaidou, Artemis, A. Zenetos, M-A. Panucci, and Nomiki Simboura. 1993. Comparing ecological effects of two different types of pollution using multivariate techniques. *Marine Ecology* 14: 113-128.
- Νικολαΐδης, Γ. 1985. Ποιοτική και ποσοτική μελέτη των πληθυσμών των βενθικών μακροφυκών (χλωροφυκών, φαιοφυκών και ροδοφυκών) σε περιοχές ρυπαινόμενες (κόλπος Θεσσαλονίκης) και μη (Χαλκιδικής). Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Βιολογίας ΑΠΘ. 152 σελ.
- Nikolaidis, G. and Maria Moustaka - Gouni. 1990. The structure and dynamics of phytoplankton assemblages from the inner part of the Thermaikos Gulf, Greece. I. Phytoplankton composition and biomass from May 1988 to April 1989. *Helgolaender Meeresuntersuchungen* 44: 487-501.
- Νταουλάς, Χ. (επιστ. υπεύθυνος). 1993. Λιμνολογική, ιχθυολογική και αλιευτική διερεύνηση της λίμνης Τριχωνίδας. ΕΚΘΕ.
- Ουζούνης, Κ. και Α. Παντοκράτορας. 1985. Μελέτη των ημερήσιων διακυμάνσεων του διαλυμένου οξυγόνου (DO) και pH στη λίμνη Βιστωνίδα. *Τεχνικά Χρονικά* 5: 39-50.
- Ouzounis, K., K. Oxynos, K. Gebefugi, and M. Bahadis. 1985. Vorkommen chlorierter Kohlenwasserstoffe in ausgewählten Umweltpuben Nordgriechenlands (Xanthi). *Chemosphere* 14: 1571-1578.
- Παιδοπούλου, Κ. και Α. Καλοφωτιάς. 1992. Υγροβιότοπος: Δέλτα Σπερχειού. Τμήμα Περιβάλλοντος Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. 25 σελ.
- Pagou, Kaliopi and Lydia Ignatiades. 1988. Phytoplankton seasonality patterns in eutrophic marine coastal waters. *Biological Oceanography* 5: 229-241.
- Paneli, M. and A. Voulgaropoulos. 1994. Simultaneous voltametric determination of cobalt, nickel and labile zinc, using 2-quinolinethiol in the presence of surfactants without prior digestion. *Fresenius Journal of Analytical Chemistry* 348: 837-839.

- Papadopoulos, F., A. Papadopoulos and N. Gantidis. 1993. The water level fluctuations of Lake Vegoritis (Greece) during the century. Diachronic climatic impact on water resources with emphasis on Mediterranean region. NATO-advanced research workshop, October 1992. Iraklio.
- Papastergiadou, Eva. 1994. Relation between aquatic macrophytes and quality of water and evaluation of their bioindicator value. 17 IAWQ Congress, July 1994. Budapest. (In press)
- Papastergiadou, Eva and D. Babalonas. 1993. Aquatic flora of N. Greece I Hydrophytes. *Wildenowia* 23: 137-142.
- Papastergiadou, Eva and D. Babalonas. 1993. Salt marshes and sand dune ecosystems in the north Aegean coastal Areas. EKBY. 15 p.
- Papastergiadou, Eva and D. Babalonas. 1993. The relationships between hydrochemical environmental factors and the aquatic macrophytic vegetation in stagnant and slow flowing waters I. Water quality and distribution of aquatic associations. *Archiv fuer Hydrobiologie, Supplementband* 90: 475-491.
- Papastergiadou, Eva and D. Babalonas. 1993. The relationships between hydrochemical environmental factors and the aquatic macrophytic vegetation in stagnant and slow flowing waters II. Evaluation of plant associations indicative value. *Archiv fuer Hydrobiologie, Supplementband* 90: 493-506.
- Poulos, S., A. Papadopoulos, and M. Collins. 1994. Deltaic progradation in Thermaikos Bay, Northern Greece and its Socio-Economic Implications. *Ocean and Coastal Management* 22: 229-247.
- Psyllidou-Giouranovits, R., J. Satsmadjis, and Kaliopi Pagou. Factors affecting nutrients and chlorophyll a in a hypertrophic Greek Gulf. *Rev. int. Oceanogr. Med.* 147-148: 72-89
- Pyrovetsi, Myrto and Eva Papastergiadou. 1992. Biological conservation implications of water level fluctuations in a wetland of international importance: Lake Kerkini, Macedonia, Greece. *Environmental Conservation* 19: 235-244.
- Sakellariadou, Fani, V. Tselentis and E. Tzannatos. 1994. Dissolved/dispersed petroleum hydrocarbon content in Greek seas. p. 151-155: International Symposium on Pollution of the Mediterranean Sea, 2-4 November 1994. Nicosia, Cyprus.

- Samanidou, Viktoria. and K. Fytianos. 1990. Mobilization of heavy metals from river sediments of northern Greece, by complexing agents. *Water, Air, and Soil Pollution* 52: 217-225.
- Samanidou, Viktoria, I. Papadoyannis, and G. Vasilikiotis. 1991. Mobilization of heavy metals from the sediments of northern Greece, by humic substances. *Journal of Environmental Science and Health A26(7)*: 1055-1068.
- Scoullou, M., and F. Oldfield. 1984. Mineral magnetic studies for a pollution monitoring of marine and estuarine sediments. *Journées D' Etudes sur les Pollutions Marine* 7: 379-384.
- Scoullou, M and M. Dassenakis. 1986. Dissolved and particulate zinc copper and lead in surface waters. MAP Technical Report Series 8: 45-63.
- Σταθόπουλος, Γ., Ε. Γεωργακοπούλου-Χατζηδημητρίου, Θ. Εδιπίδης. 1978. Σαλμονέλλες απομονωθείσες από ποταμούς και θάλασσα. *Δελτίο Ελληνικής Μικροβιολογικής Εταιρείας* 22: 348-354.
- Tafas, T. and Athena Economou-Amilli. 1991. Evaluation of the phytoplankton variation in Lake Trichonis (Greece) by means of multivariate analysis. *Memorie dell' Istituti Italiano di Idrobiologia* 48: 99-112.
- Toulios, M. and L. Toulios. 1994. Pollution control of Pagasitikos Gulf through the drainage network of east thessalian plain, Greece. p. 85-94: International Symposium on Pollution of the Mediterranean Sea. 2-4 November 1994.
- Tryfon, Eleni, Maria Moustaka-Gouni, and G. Nikolaidis. 1996. Phytoplankton and nutrients in the river Strymon, Greece. *Internationale Revue gesamten Hydrobiologie* (In press).
- Tsircitsis, G. and G. Mourkides. 1988. Effects of nitrate nitrogen additions on physical, chemical and biological parameters in lake enclosures. *Chemistry in Ecology* 3: 143-157.
- Τσιτουρίδου, Ρ., Β. Καμπασακκάλης και Α. Αλεξιάδης. 1983. Επίπεδα φθορίου στα νερά της Β. Ελλάδας. *Υδροτεχνικά* 1: 17-26.
- Verriopoulos, G. 1992. Effects of sublethal concentrations of zinc, chromium and copper on the marine copepods *Tisbe holothuriae* and *Acartia clausi*. MAP Technical Report Series 69: 265-275.
- Verriopoulos, G., Maria Moraitou-Apostolopoulou, and A. Xatzispirou. 1986. Evaluation of metabolic responses of *Artemia salina* to oil and oil dispersant as a potential indicator of toxicant stress. *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology* 36: 444-451.

- Verriopoulos, G., Maria Moraitou-Apostolopoulou, and E. Milliou. 1987. Combined toxicity of four toxicants (Cu, Cr, Oil, Oil dispersant) to *Artemia salina*. Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology 38: 483-490.
- Verriopoulos, G. and D. Hardouvelis. 1988. Effects of sublethal concentrations of zinc on survival and fertility in four successive generations of Tisbe. Marine Pollution Bulletin 19: 162-166.
- Verriopoulos, G., P. Keerambbrun, and Maria Thessalou-Legaki. 1994. The influence of pollution on the physiology of certain zooplanktonic and benthic organisms from Saronikos Gulf. MAP Technical Report Series 80: 85-110.
- Φλώρου, Ελένη, Π. Παναγιωτίδης, Α. Διαπούλης, Χ. Νταουλάς, Σ. Συνετός, Π. Κρητίδης και Χ. Χαλούλου. 1987. Η επίδραση του πυρηνικού ατυχήματος του Chernobyl στον ελληνικό θαλάσσιο χώρο. ΕΚΘΕ. 17 σελ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ

Ο κατάλογος αυτός αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από τους συγγραφείς των πηγών που συλλέχθηκαν και αναφέρει ως τόπο εργασίας τους αυτόν που ήταν δηλωμένος στις δημοσιεύσεις αυτές. Από τις δημόσιες υπηρεσίες καταγράφηκαν μόνον άτομα που ασχολήθηκαν ερευνητικά με τα επιφανειακά νερά της Ελλάδας και όχι αυτοί που ασχολούνται με αναλύσεις ρουτίνας.

Αβραμίδου-Καλλίτση, Ολυμπία. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστημιούπολη. 26110. Πάτρα.

Αγγελίδης, Μιχάλης. Χημικός. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβαλλοντικών Μελετών, Καραντώνη 17. 81100. Μυτιλήνη. 0251/21286. 01/7717975.

Αλεξιάδης, Κ. Χημικός Μηχανικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή. Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.

Αλμπάνης, Τριαντάφυλλος. Χημικός. Τομέας Βιομηχανικής και Χημείας Τροφίμων, Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. 45110. Ιωάννινα. 0651/98348.

Αλούπη, Μαρία. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβαλλοντικών Μελετών, Καραντώνη 17. 81100. Μυτιλήνη.

Αναγνωστοπούλου, Μαρία. Βιολόγος. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, 14ο χιλ. Θεσ/νίκης Μηχανιώνας. 57001. Θέρμη. 031/473320. 031/475604.

Αναγνώστου, Χρήστος. Γεωλόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.

Αντωνόπουλος, Βασίλειος. Γεωπόνος. Τομέας Εγγείων Βελτιώσεων, Εδαφολογίας και Γεωργικής Μηχανικής, Τμήμα Γεωπονίας. Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998745.

Αποστολοπούλου, Α. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.

Βαρνάβας, Σωτήριος. Γεωλόγος. Τμήμα Γεωλογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών. Πάτρα. 061/997510. 061/991972.

Βασιλικιώτης, Γ. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/997691. 031/997719.

Βασιλάκη-Γκριμάνη, Μ. Εργαστήριο Ραδιοϊσοτόπων, Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.

Βερροϊόπουλος, Γ. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα. 01/7284608.

- Βογιατζής, Βασίλης. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998279.
- Βορεάδου, Αικατερίνη. Βιολόγος. Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης. Ηράκλειο. 081/324366. 081/288071.
- Βουλγαρόπουλος, Α. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/997673. 031/997719.
- Βουτσίνου - Ταλιαδούρη, Φ. Χημικός. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα. 01/9821300.
- Γαβριηλίδης, Γ. Γραφείο FAO, Σχέδιο Δράσης Μεσογείου, Λεωφ. Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, Τ.Θ. 18019. 11610. Αθήνα.
- Γαϊτής, Α. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Διαίρεση ΙΙΙ, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.
- Γεωργακοπούλου - Γρηγοριάδου, Ε. Χημικός. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Γεωργακοπούλου-Χατζηδημητρίου, Ε. Ιατρός. Εργαστήριο Υγιεινής, Ιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Γεωργιάδης, Θόδωρος. Βιολόγος. Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών. Πάτρα. 061/997438.
- Γιαννακοπούλου, Τρισεύγενη. Βιολόγος. Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ξάνθη.
- Γιαννάκου, Ουρανία. Βιολόγος. Εργαστήριο Οικολογίας και Προστασίας Περιβάλλοντος, Σχολή Κτηνιατρική, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Γκανούλης, Ιάκωβος. Πολ. Μηχανικός. Τομέας Υδραυλικής και Τεχνικής Περιβάλλοντος, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πολυτεχνείο Θεσ/νίκης. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/995681.
- Γκαντίδης, Νικόλαος. Ινστιτούτο Εδαφολογίας Θεσσαλονίκης, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., Ελληνική Γεωργική Σχολή. 54110. Θεσσαλονίκη.
- Γκόγκος, Α. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Υγιεινής Τροφίμων, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Γκριμάνης, Α. Εργαστήριο Ραδιοϊσοτόπων, Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.
- Γκρίτζαλης, Κώστας. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα. 01/9821354.
- Γκότση-Σκρέτα, Ολυμπία. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Γουναρίδου, Χ. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.

- Cook, Catherine. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Δαγρέ, Βασιλική. Χημικός. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Δασενάκης, Μάνος. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα. 01/7284269.
- Διαπούλης, Αριστείδης. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα. 01/9821354.
- Διαμαντίδης, Γ. Γεωπόνος. Εργαστήριο Γεωργικής Χημείας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Δουκάκης, Σ. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.
- Ζαρκανέλλας, Αντώνης. Βιολόγος. ΥΠΕΧΩΔΕ, Δ/ση Πολεοδομίας, Μανουσogiαννάκη 6. 54621. Θεσσαλονίκη. 031/263272.
- Ζαρφτζιάν, Μαριλένα. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998279.
- Ζαφειρόπουλος, Δ. Εργαστήριο Ραδιοϊσοτόπων, Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.
- Ζαχαριάδης, Γεώργιος. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/997707. 031/997719.
- Ζενέτου, Αργυρώ. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα. 01/9820214.
- Ζέρη, Χ. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.
- Ηλιοπούλου, Ιωάννα. Βιολόγος. Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών. 26110. Πάτρα. 061/997410.
- Θεσσαλού - Λεγάκη, Μαρία. Βιολόγος. Τομέας Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15784. Αθήνα. 01/7284639.
- Ιγνατιάδου, Λυδία. Βιολόγος. Τμήμα Βιολογίας, Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή Αττικής. 15310. Αθήνα. 01/6513111. 01/6518911. 01/6518912
- Ιωσηφίδου, Ελένη. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Υγιεινής Τροφίμων, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Κακάνης, Κ. Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.
- Καλογερόπουλος, Ν. Εργαστήριο Ραδιοϊσοτόπων, Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα. 01/6519210. Εσ. 359.

- Καμαριανός, Αθανάσιος. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Οικολογίας και Προστασίας του Περιβάλλοντος, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/999956.
- Καμπάνος, Μάνθος. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβαλλοντικών Μελετών, Καραντώνη 17. 81100. Μυτιλήνη.
- Καμπασακάλης, Β. Χημικός Μηχανικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή. Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Καραγιάννης, Μιλτιάδης. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Δομπόλη 35. 45110. Ιωάννινα. 0651/92212.
- Καραμανλής, Ξάνθιππος. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Οικολογίας και Προστασίας του Περιβάλλοντος, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Καρύδης, Μιχάλης. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβαλλοντικών Μελετών, Καραντώνη 17. 81100. Μυτιλήνη.
- Κασιούμη, Μαρία. Γεωπόνος. Εργαστήριο Οικολογίας-Προστασίας Περιβάλλοντος, Τμήμα Γεωπονίας, ΑΠΘ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Κατσάνος, Α. Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.
- Κατσίκη, Α. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα. 01/9820214.
- Κιλικίδης, Στυλιανός. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Οικολογίας και Προστασίας του Περιβάλλοντος, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/999901.
- Κιόρτσης, Β. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα.
- Κλουκινιώτου, Μ. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.
- Κόκκινος, Νικόλαος. Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.
- Κουϊμτζής, Θεμιστοκλής. Χημικός. Εργαστήριο Ελέγχου Ρύπανσης Περιβάλλοντος, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/997761. 031/997787.
- Κουργιά, Μαρία. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Δομπόλη 35. 45110. Ιωάννινα.
- Κουσουρής, Θεόδωρος. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα. 01/9821354.
- Κουτσούκος, Πέτρος. Χημ. Μηχανικός. Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Πανεπιστημιούπολη. 26110. Πάτρα. 061/997579. 061/997265.

Κουτσουμπίδης, Ευστράτιος. Βιολόγος. Τμήμα Χημικών Υπηρεσιών, Νομαρχία Φλώρινας. Φλώρινα.

Κρασακοπούλου, Ε. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.

Κρητίδης, Π. Εργαστήριο Ραδιοϊσοτόπων, Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.

Κρικέλης, Β. Βιολόγος. ΔΕΥΑΛ. Κύπρου 72. 41222. Λάρισα.

Λαζαρίδου, Ευθαλία. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, ΑΠΘ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998266. 031/998389

Λαναράς, Θωμάς. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998383.

Λέντζου, Π. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα.

Λοϊζίδου, Μ. Χημ. Μηχανικός. Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Ηρώων Πολυτεχνείου 5. 15773. Αθήνα.

Μαλέα, Παρασκευή. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998266.

Μαντζάρα, Μπέσση. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.

Μαρκαντωνάτος, Παναγιώτης. Environmental Design LTD, Ποντοκερασιάς 15. 11527. Αθήνα.

Μελέτης, Δημήτριος. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβαλλοντικών Μελετών, Καραντώνη 17. 81100. Μυτιλήνη.

Μενκίσογλου, Ουρανία. Χημικός. Εργαστήριο Γεωργικής Χημείας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998835

Μίλιου, Ε. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα.

Μιμίκος, Νικόλαος. Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα. 01/6513111. 01/6518911. 01/6518912

Μιχαλοπούλου, Β. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.

Μοντεσάντου, Βαρβάρα. Βιολόγος. Εργαστήριο Οικολογίας και Ταξινομικής, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα.

Μουρκίδης, Γεώργιος. Γεωπόνος. Εργαστήριο Γεωργικής Χημείας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/471478.

Μουστάκα - Γούνη, Μαρία. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998325.

Μπακάλης, Νικηφόρος. Environmental Design LTD, Ποντοκερασιάς 15. 11527. Αθήνα.

Μπαλόπουλος, Ε. Φυσικός. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.

Μπαμπαλώνας, Δημήτριος. Βιολόγος. Εργαστήριο Συστηματικής Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.

Μπάχας, Λεωνίδας. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.

Μπέλτσιος, Σ. Χημικός. ΔΕΥΑΛ. Κύπρου 72. 41222. Λάρισα.

Μπερταχάς, Ηλίας. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.

Μπόγδανος, Κωνσταντίνος. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.

Μπόλκας, Σπύρος. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.

Μπόμπορη - Σιαβάλα, Δήμητρα. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998279.

Μυλωθρίδου, Α. Γεωπόνος. Εργαστήριο Γεωργικής Χημείας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.

Μωραΐτου - Αποστολοπούλου, Μαρία. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα. 01/7284602. 01/7284604. 01/7284606

Μωρίκη, Αμαλία. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.

Νακόπουλος, Χ. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Διαίρεση ΙΙΙ, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.

Νικολαΐδης, Γεώργιος. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998375.

Νικολαΐδου, Άρτεμις. Βιολόγος. Τομέας Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15784. Αθήνα. 01/7284359.

Νικολάου, Κ. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.

Ντάνης, Θεοχάρης. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Δομόλη 35. 45110. Ιωάννινα.

Νταουλάς, Χαράλαμπος. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα. 01/9820214.

Ντελλής, Στέφανος. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Οικολογίας και Προστασίας του Περιβάλλοντος, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.

- Οικονομίδης, Παναγιώτης. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998265.
- Οικονόμου - Αμίλλη, Αθηνά. Βιολόγος. Εργαστήριο Οικολογίας και Ταξινομικής, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα. 01/7284363.
- Ορφανού, Π. Γεωπόνος. Εργαστήριο Γεωργικής Χημείας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Ουζούνης, Κ. Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης, Τμ. Παιδαγωγικό, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. 68100. Αλεξανδρούπολις.
- Πάγκου, Καλιόπη. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Παναγιωτίδης, Παναγιώτης. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Παναγιωτοπούλου, Βασιλική - Γιολάντα. Χημικός. Γενικό Χημείο του Κράτους, Τσόχα 16. 11521. Αθήνα. 01/6428211. Εσ. 257.
- Πανέτσος, Α. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Υγιεινής Τροφίμων, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Παπαγεωργίου, Γ. Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης, Τμ. Παιδαγωγικό, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. 68100. Αλεξανδρούπολις.
- Παπαγεωργίου, Ε. Φυσικός. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Παπαγεωργίου, Κ. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.
- Παπαδογιάννης, Ι. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Παπαδόπουλος, Α. Χημ. Μηχανικός. Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Ηρώων Πολυτεχνείου 5. 15773. Αθήνα.
- Παπαδόπουλος, Αριστοτέλης. Ινστιτούτο Εδαφολογίας Θεσσαλονίκης, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., Ελληνική Γεωργική Σχολή. 54110. Θεσσαλονίκη.
- Παπαδόπουλος, Φραντζής. Ινστιτούτο Εδαφολογίας Θεσσαλονίκης, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., Ελληνική Γεωργική Σχολή. 54110. Θεσσαλονίκη.
- Παπαδοπούλου - Μουρκίδου, Ε. Γεωπόνος. Εργαστήριο Γεωργικής Χημείας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Παπαθανασίου, Ευάγγελος. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα. 01/9829237.
- Παπακωνσταντίνου, Α. Χημικός Μηχανικός. ΔΕΥΑΛ. Κύπρου 72. 41222. Λάρισα.

- Παπακωστίδης, Γ. Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.
- Παπαμιχαήλ, Δ. Γεωπόνος. Τομέας Εγγείων Βελτιώσεων, Εδαφολογίας και Γεωργικής Μηχανικής, Τμήμα Γεωπονίας. Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Παπαστεργιάδου, Εύα. Βιολόγος. Ελληνικό Κέντρο Υγροτόπων - Βιοτόπων, 14ο χιλ. Θεσ/νίκης Μηχανιώνας. 57001. Θεσσαλονίκη. 031/473432. 031/475604.
- Πάρτη, Μ. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.
- Παυλίδου, Αλεξάνδρα. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.
- Πετρίδης, Δημήτριος. Βιολόγος. Καλαβρύτων 4, Καλαμαριά. 55133. Θεσσαλονίκη. 031/998279.
- Πηλίδης, Γ. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Δομπόλη 35. 45110. Ιωάννινα.
- Πομόνης, Π. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. 45110. Ιωάννινα.
- Ράπτη, Μ. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Διεύθυνση III, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.
- Σαββίδης, Θωμάς. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998294.
- Σαμανίδου, Βικτωρία. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/997698. 031/997719.
- Σατζματζής, Ιωάννης. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Σδούκος, Α. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. 45110. Ιωάννινα.
- Σιώκου - Φράγκου, Ι. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Σκουλικίδης, Νικόλαος. Intratech. LTD, Κοδριγκτώνος 18. 11257. Αθήνα.
- Σκούλλος, Μιχαήλ. Χημικός. Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα. 01/7284274. 01/3225245.
- Σουλιώτης, Α. Χημικός. Εργαστήριο Ενόργανης Ανάλυσης, Τμήμα Χημείας, Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.
- Σπαρτινού, Μαρία - Γεωργία. Βιολόγος. Εργαστήριο Συστηματικής Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.

- Σπυρέλλης, Ν. Χημ. Μηχανικός. Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Ηρώων Πολυτεχνείου 5. 15773. Αθήνα.
- Σταθόπουλος, Γ. Ιατρός. Εργαστήριο Υγιεινής, Ιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Σταθοπούλου, Χριστίνα. Τμήμα Βιολογίας, Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή Αττικής. 15310. Αθήνα.
- Σταλίκας, Χ. Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικής έρευνας, Δωδώνης 42. 45221. Ιωάννινα.
- Στράτης, Ιωάννης. Χημικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/997843. 031/997719.
- Σύμπουρα, Νομική. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Σωτηρίου, Ν. Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης, Τμ. Παιδαγωγικό, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. 68100. Αλεξανδρούπολις.
- Τάφας, Τριαντάφυλλος. Βιολόγος. Εργαστήριο Συστηματικής Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολη. 15771. Αθήνα.
- Τζιαβός, Χ. Γεωλόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Τζουμέζη, Μ. Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.
- Τούλιος, Α. Γεωπόνος. Ινστιτούτο Αγροτικής Έρευνας, Εργ. Κατάταξης Εδαφους, Θεοφράστου 1. 41335. Λάρισα.
- Τούλιος, Μ. Γεωπόνος. Ινστιτούτο Αγροτικής Έρευνας, Εργ. Κατάταξης Εδαφους, Θεοφράστου 1. 41335. Λάρισα.
- Τρύφων, Ελένη. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998266.
- Τσέκος, Ιωάννης. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Τσιαούση, Βασιλική. Βιολόγος. Ελληνικό Κέντρο Υγροτόπων - Βιοτόπων, 14ο χιλ. Θεσ/νίκης Μηχανιώνας. 57001. Θεσσαλονίκη. 031/473432.
- Τσιγκουνάκης, Ι. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Οικολογίας και Προστασίας του Περιβαλλοντος, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Τσικριτσής, Γ. Γεωπόνος. Εργαστήριο Γεωργικής Χημείας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998637. 031/471478.
- Τσιούρης, Σωτήριος. Γεωπόνος. Εργαστήριο Γεωργικής Χημείας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998606.
- Τσίπη, Α. Χημικός. Γενικό Χημείο του Κράτους, Τσόχα 16. 11521. Αθήνα.
- Τσιπούρα, Ν. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα.

- Τσιτουρίδου, Ρ. Χημικός Μηχανικός. Εργαστήριο Αναλυτικής Χημείας, Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή. Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.
- Τσιτσάμης, Σ. Κτηνίατρος. Ινστιτούτο Έρευνας Ζώων. Γιαννιτσά.
- Φάττα, Δ. Χημ. Μηχανικός. Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Ηρώων Πολυτεχνείου 5. 15773. Αθήνα.
- Φλώρου, Ελένη. Βιολόγος. Εργαστήριο Ραδιοϊσοτόπων, Πυρηνικό Κέντρο Δημόκριτος, Αγ. Παρασκευή. 15310. Αθήνα.
- Φούφα, Ε. Χημικός. Γενικό Χημείο του Κράτους, Τσόχα 16. 11521. Αθήνα. 01/6428211. εσ. 257.
- Φριλίγκος, Νικόλαος. Χημικός. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Φυτιάνος, Κ. Χημικός. Εργαστήριο Ελέγχου Ρύπανσης Περιβάλλοντος, Τμήμα Χημείας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/997873.
- Φώτης, Γεώργιος. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Ιχθυολογίας, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/999965.
- Χαραλάμπους, Κ. Χημ. Μηχανικός. Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Ηρώων Πολυτεχνείου 5. 15773. Αθήνα.
- Χαρδουβέλης, Δ. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα.
- Χαριτωνίδης, Σάββας. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998404.
- Χατζηανέστης, Ιωάννης. Χημικός. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Χατζηνικολάου, Σ. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα.
- Χατζησπύρου, Α. Βιολόγος. Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιούπολις. 15771. Αθήνα.
- Χατζηχρηστίδη, Κ. ΠΕΡΠΑ, ΥΠΕΧΩΔΕ, Πατησίων 147. 11251. Αθήνα.
- Χισκιά, Α. Χημικός. Γενικό Χημείο του Κράτους, Τσόχα 16. 11521. Αθήνα.
- Χλίχλια, Κατερίνα. Βιολόγος. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη. 031/998383.
- Χρήστου, Ε. Βιολόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Χρόνης, Γεώργιος. Γεωλόγος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Ψαρράς, Θεόδωρος. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Ψυλλίδου - Γκιουράνοβιτς, Ρόζα. Χημικός. ΕΚΘΕ, Άγιος Κοσμάς. 16604. Αθήνα.
- Ψωμάς, Ι. Κτηνίατρος. Εργαστήριο Υγιεινής Τροφίμων, Κτηνιατρική Σχολή, Α.Π.Θ. 54006. Θεσσαλονίκη.

**ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ (ΕΚΒΥ)**

14ο χλμ. Θεσσαλονίκης-Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη

Τηλ.: (31) 473.432 - 473.320 - 475.604

FAX: (31) 471.795

*Η παρούσα έκδοση αποστέλλεται δωρεάν σε Δημόσιες Υπηρεσίες και βιβλιοθήκες
Ανωτάτων και Ανωτέρων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων*